

Ибн Сино, аввало, файласуф бўлган

ёхуд ижтимоий-гуманитар
фанлар ўғай эмас!

КУЧЛИ ДАВЛАТДАН — КУЧЛИ ФУҚАРОЛИК ЖАМИЯТИ САРИ

ЖАМИЯТ

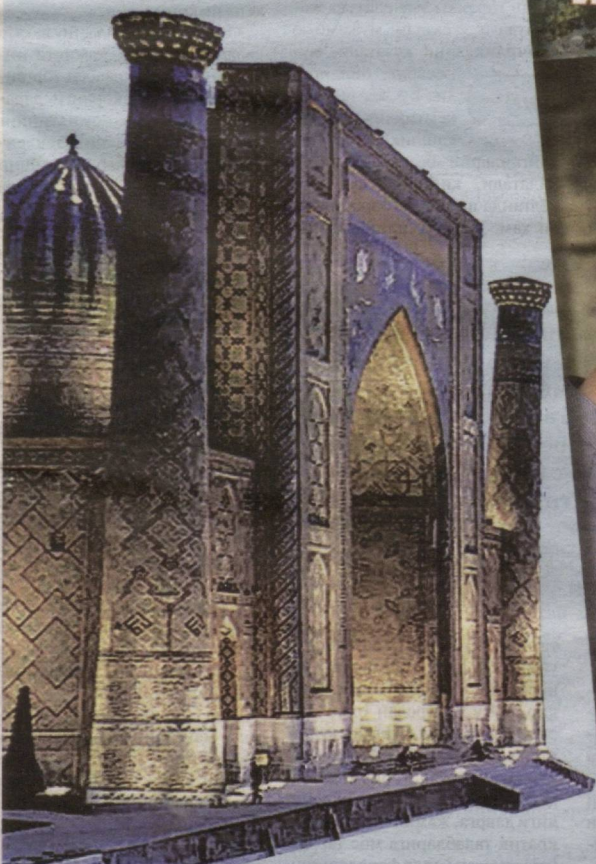
№ 22-23 (705)
2020 йил
17 июль,
Жума

Ижтимоий-сиёсий газета 2006 йил 31 августдан чоп этила бошлаган

“САМАРҚАНДЧА
ЛАТИФ ШАҲАР
КАМРОҚДУР...”

“Маоши рўзгор тебратишга
етмайдиган оилалар
жуда кўп”

Қизингиз
кўчада қолганми?

**ҚИСКА
САТРЛАРДА
ЎҚИҢ!**

Ёшлар ва хотин-қизлар бандлигини таъминлаш бўйича қўшимча чора-тадбир-
лар белгиланди.

Танловга марҳамат!

«Жамият» ижтимоий-сиёсий газетаси чоп этила бошлангандан бундан жамиятда, одамлар орасида ўзининг муҳим ва муқим ўрни борлигини намойён эта олди. Мазмунли ва савияли материаллари, публицистик, таҳлилий, танқидий мақолалари билан муштарийларнинг севимли газетасига айланди.

Олиб борилган саъй-ҳаракатлар ўз самарасини кўрсатиб, бир қатор давлат ижтимоий буюртмалари, грантларини қўлга киритди. Хусусан, Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси ҳузуридаги Нодавлат нотижорат ташкилотларини ва фуқаролик жамиятининг бошқа институтларини қўллаб-қувватлаш Жамоат фонди гранти асосида «Журналистика факультетлари талабалари учун мастер-класс ташкил этиш» (2007 й), «Журналистика факультетлари талабалари учун маҳорат мактаби ташкил этиш» (2008й), «Экологик муаммолар ва аҳоли саломатлиги масалаларини ёритиш» (2010й), «Партия мавзусига ихтисос-

лашган шарҳловчилар малакасини ошириш ва услубларини ишлаб чиқиш» (2012й), «Мамлакатимизда ҳуқуқий давлат асосларини янада такомиллаштириш ҳамда аҳолининг ҳуқуқий онги ва маданиятини юксалтириш» (2013й) лойиҳаларини амалга оширди.

2015 йилда Жамоат фонднинг «Кексаларимиз – бебаҳо бойлигимиз» деб номланган давлат ижтимоий буюртмаси, 2018 йилда «Давлат ва фуқаролар ҳамкорлигининг замонавий механизми» номи давлат грантини самарали амалга ошириб, бу йўналишда ҳам ўзига хос тажриба тўплади.

Жорий йилда ҳам Жамоат фонди томонидан эълон қи-

линган Давлат ижтимоий буюртмаси танловда иштирок этиб, «Жамият – ислохотлар ташаббускори» лойиҳасини амалга оширишни бошладик. Лойиҳа доирасида тахририятимиз Ҳаракатлар стратегиясини кенг ёритиш бўйича босма ОАВ ўртасида соғлом рақобатни шакллантириш, фикрлар хилма-хиллигини таъминлашга қаратилган «Жамият билан» танловини ташкил қилмоқда. Танловга экспертлар, олимлар, мутахассислар, давлат ҳамда нодавлат босма нашрлар вакиллари, умуман, «қалам тебратишни биланам», деган барча юртошларимиз жалб этилади. Фолиблар таникли эксперт ва мутахассислар, шу-

нингдек, кенг жамоатчилик фикри асосида очиқлик, шафқофлик тамойилларига таянган ҳолда аниқланади.

Лойиҳа доирасида йил давомида газетанинг ҳар бир сонидида «Жамият билан» рукнида Ҳаракатлар стратегияси ҳамда «Илм, маърифат ва рақамли иқтисодий ривожлантириш йили» Давлат дастури ижроси, ННТ фаолияти, жамият ҳаёти, одамларнинг турмуш тарзи билан боғлиқ материаллар эълон қилинади. Бундай материаллар газетанинг «Ҳаракатлар стратегияси», «Халқ билан мулоқот», «Қонун ва шарҳ», «Тараққиётнинг иқтисодий асослари», «Учинчи сектор» «Ижтимоий-сиёсий ҳаёт»,

шунингдек, www.bong.uz сайтининг «Жамият», «Сиёсат», «Мурожаат ва ечим» рукнларида ҳам кенг жамоатчилик эътиборига ҳавола этиб борилади.

Тайёрланадиган материалларнинг таъсирчанлиги, тезкорлиги ва долзарблигини янада ошириш мақсадида тахририятнинг жойлардаги жамоатчи мухбирлари, таниқли сиёсатшунослар, олимлар, экспертлар жалб этилади. Шундай экан, кўнглингизга туғиб қўйган, «қаерга берсам экан», дея ўйлаб юрган мақолаларингизни бизга юборинг!

Эслатиб ўтириш, танлов фолибларига биринчи, иккинчи ва учинчи асосий, шунингдек, яна учта рағбатлантирувчи ўринларимиз бор.

Мақоалаларингизни: jamiyatgt@mail.ru; @bonguz12 телеграм боти ҳамда Тошкент шаҳри Матбуотчилар кўчаси 32-ўй манзилига юборинг!

Тахририят.

Кучли давлат бўлиш учун қудратли фуқаролик жамияти керак

Кўпинча фуқаролик жамияти ҳақида гап кетганда «демократия» ва «халқ» сўзларини қўллаш урфга айланган. Шу йўл билан халқ ҳокимиятига, демократияга урғу берилади. Лекин бундай чиройли сўзлар ҳарчанд юқори пардаларда гапирилмасин, фуқароларнинг ижтимоий кайфияти, амалий ташаббуслари билан амалда ҳисоблашмай туриб, ҳақиқий фуқаролик жамияти мақомига эришиш мумкин эмас.

Кўпинча фуқаролик жамияти ҳақида гап кетганда «демократия» ва «халқ» сўзларини қўллаш урфга айланган. Шу йўл билан халқ ҳокимиятига, демократияга урғу берилади. Лекин бундай чиройли сўзлар ҳарчанд юқори пардаларда гапирилмасин, фуқароларнинг ижтимоий кайфияти, амалий ташаббуслари билан амалда ҳисоблашмай туриб, ҳақиқий фуқаролик жамияти мақомига эришиш мумкин эмас.

Негаки, фуқаролик жамияти демократик муҳитга мос, ўз гоё ва мақсадларини олға сурадиган кучга эга бўлиши керак. Бунинг ягона шарти – давлат эмас, жамият ислохотлар ташаббускори бўлишидир.

Холис баҳо берайлик: Ўзбекистонда фуқаролик жамияти институтлари соҳасида қабул қилинган қонун, фармон ва қарорлар, қонуности ҳужжатлардан кўпи йўқ. Аммо, афсуски, ўтган вақт ичида давлат ва фуқаролик жамияти институтлари ўртасида амалий ва самарали мулоқот механизмлари мустаҳкам йўлга қўйилмади.

Тан олиш керак: Ўзбекистон тарихидаги янги даврда фуқаролик жамиятининг кўмаги ва

кераги аниқ-равшан кўрина бошлади. Сиёсий партиялар ижтимоий-сиёсий майдонда жонланди, оммавий ахборот воситаларининг сўзи ўткирлашди, нодавлат нотижорат ташкилотларнинг ҳаракатлари дадиллашди, фуқаролар ўз ҳуқуқларини ҳақдан таний бошлади ва яқинда.

Мен мана шу позиция янада қатъийлашиб боришига ишонаман. Бунга энди вақт ҳам, сабаб ҳам бор. Мана исботи: давлатимиз раҳбари томонидан жорий йил 16 апрелда «Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Жамоатчилик палатасини ташкил этиш тўғрисида»ги фармон имзоланди. Демак, фуқаролик жамияти институтлари фаолият кўрсатадиган ҳуқуқий макон янада кенгайтирилди.

Ҳужжатга кўра, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Жамоатчилик палатаси ҳамда Қорақалпоғистон Республикаси, вилоятлар ва Тошкент шаҳар жамоатчилик палаталари ташкил этилмоқда. Бу мамлакатни янада жадал ва ҳар томонлама ривожлантиришда энг муҳим учлик – давлат, фуқаролар, фуқаролик

жамияти институтларининг бирлиги ва биргаллигини янада мустаҳкамлаш дегани.

Жамоатчилик палатаси зиммасига юклатилган вазифаларнинг ҳар бири долзарб, ҳар бири устувор. Энг асосийси, давлат ва ҳокимиятнинг ҳар бир бўғинида фуқаролик жамияти институтининг иштироки ва таъсирини таъминлашга қаратилган.

Албатта, бу энг тўғри йўл ва оқилона қарор. Чунки юртнинг келажаги, халқнинг тақдири билан боғлиқ ҳар қандай ислохотларни амалга оширишда фуқаролик

ва жамият ҳаётидаги ижтимоий-иқтисодий, сиёсий жараёнлар устидан жамоатчилик назоратини кучайтириш масаласига ҳам катта урғу берилган.

Жамоатчилик назорати фуқароларнинг кучли ва фаол позицияси билан амалга ошадиган ҳаракат. У давлат ва жамиятдаги у ёки бу муаммо-ю камчиликларни кузати, муносабат билдиради. Бу эса ана шу кемтиклик, суст-кашликларга йўл қўйганларни безовта қилади, ўйлатади, қийнайди ва кези келганда шу тарзда тарбиялайди ҳам. Жамоатчилик назора-

Муносабат

Мен мана шу позиция янада қатъийлашиб боришига ишонаман. Бунга энди вақт ҳам, сабаб ҳам бор. Мана исботи: давлатимиз раҳбари томонидан жорий йил 16 апрелда «Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Жамоатчилик палатасини ташкил этиш тўғрисида»ги фармон имзоланди. Демак, фуқаролик жамияти институтлари фаолият кўрсатадиган ҳуқуқий макон янада кенгайтирилди.

жамияти институтига таяниш, ишониш зарур.

Шу нуқтани назардан Жамоатчилик палатаси давлат ва жамият, фуқаро ўртасида ҳаққоний, очиқ мулоқотни йўлга қўяди. Одамларнинг, халқнинг ижтимоий кайфиятини ўрганади ва белгилайди. Бунинг жамоатчилик назоратисиз уддалаб бўлмаслиги тайин. Шунинг учун ҳам фармонда давлат

тининг аҳамияти ва афзаллиги унинг ана шу кўринмас таъсир кўрсатиш кучига эғалигидадир. Шу ракурсдан олиб қаралса, мазкур ҳужжат масъулиятсизликка қарши икки йўлни кўндаланг қўяди: биринчиси, ҳатти-ҳаракат ва қарашларни янги даврга, жамиятнинг демократик талабларига мос тарзда ўзгартирган ҳолда фаолаштириш; иккинчиси, жамоатчиликнинг

муросасиз ва кескин зарбалари соясида қолиб кетиш.

Фикримча, мамлакатимизда фуқаролик жамиятини ривожлантириш учун соҳада фундаментал ва амалий тадқиқотлар олиб боришни кўпроқ ва кенгроқ йўлга қўйишга ҳам эҳтиёжimiz катта. Фуқаролик жамияти институтларининг жамиятимизни янгилаш, ҳаётимизни янада яхшилашдаги аҳамиятини ҳолис ва ҳаққоний баҳолаш учун ҳам бу жуда муҳим. Мазкур фармон бунинг амалга ошириш учун катта йўл, кенг имкониятдир.

Очинини айтганда, шу вақтда қадар фуқаролик жамияти институтларининг давлат органлари билан ҳамкорлиги даражаси, фуқаролик жамиятининг ҳолати ва ривожланиш тенденцияларини ишлаб чиқишни тўғри ва тўлиқ амалга ошира олмадик. Мана энди айни шу муҳим вазифа, ҳужжатга мувофиқ, Жамоатчилик палатаси зиммасига юклатилди. Мазкур тизим пировардида ютуқ ва имкониятларимизни аниқ кўрсатиб беради. Бу истикболдаги саъй-ҳаракатларимизни белгилаш, манзил ва маррани тўғри олиш учун ниҳоятда аҳамиятли.

Ушбу фармонда акс этган мақсад-вазифалар орқали ҳаётимизда реал янгиликлар, ўзгаришлар билан юзлашиш учун давлат ва фуқаролик жамияти институтлари ҳақиқатда ҳамкор, ҳамфикрга айланиши зарур ва шарт. Бунинг қачон ва қай даражада амалга ошиши эса бутундан, ҳозирдан ҳар биримиз ўз масъулият ва бурчларимизга нисбатан қандай муносабатда бўлишимизга боғлиқ.

Ҳар биримизнинг истагимиз, мақсадимиз бирлашса, у жамиятнинг ташаббусига айланади ва бу ташаббус юртни ривожлантиришга қодир бўлган асосий куч.

Феруза МИРЗАКОМИЛОВА, журналист

Тикланиш ва тараққиёт жамғармасидан «Ҳар бир оила – тадбиркор» дастури учун қўшимча равишда 98 миллион АҚШ доллари ажратилди.

Коронавирус. Айти пайтда ушбу касалликни юктириб олиш ҳолатлари ва ҳатто унинг қурбонлари сони ортиб бормоқда. Жаҳон олимлари томонидан олиб борилаётган тадқиқотлар натижасида вируснинг инсон тана аъзоларига салбий таъсирининг янги қирралари аниқланмоқда. Кимлардир коронавирус пандемиясининг иккинчи тўлқини бошланди деса, яна кимдир ҳақиқий хавф ҳали олдинда эканини таъкидламоқда. Нима бўлганда ҳам ҳушёрлик ҳар қачонгидан-да долзарб.

Синовли кунларда парокандаликдан тийилайлик!

Ўзбекистондаги вазият эса барча юртдошларимизнинг диққат марказида турибди. Хўш, бундай кўринмас хавфга қарши қандай кураш олиб борилаётган? Ижтимоий тармоқларда тарқалаётган турли фикрлар қанчалик ўринли? Тўғри, вазиятнинг бундай

тиббий ёрдам кўрсатишга қаратилган профилактик ва эпидемиологияга қарши чоралар кўриш мақсадида зарурий шахсий ҳимоя воситалари, дори-дармон, тиббий асбоб-ускуна ва жиҳозлар билан ҳудудларни ва республика даволаш-профилактика муассасаларини таъминлаш тadbирлари узлуксиз амалга оширилмоқда.

Оммавий ахборот воситалари ва ижтимоий тармоқларда шохиди бўлаётганимиздек, барча тиббиёт ходимлари мазкур касалликка қарши курашга сафарбар қилинган, ҳатто соғлиқни сақлаш вазирлиги ҳузуридаги Санитария-эпидемиологик осойишталик агентлиги вирусология лабораториясига врач-вирусолог мутахассисларни ишга қабул қилиш ҳақида эълонлар берилмоқда.

тус олиши ҳар қандай “манаман” деган тиббиёт тизимини эсанкиратиши табиий. Кўриб, кузатиб бораётганимиздек, дунёнинг ривожланган мамлакатлари тиббиёти ҳам коронавирус олдида ожиз қолмоқда. Аммо вазиятга тўғри, ҳолис баҳо бера олган давлатлар таҳликали ҳолатдан чиқиб кетиш чораларини кўрмоқда ва бу ўз натижасини берипти.

Энди ўзимизнинг тиббиёт тизими-га ўтсак. Барчамиз кўриб, билиб турибмизки, юртимизда кучайтирилган карантин чораларига қайтилди. Демак, вазият яна жиддийлашмоқда. Касалланганлар сони кундан-кунга ортмоқда. Вирусни аниқлаш, уни даволаш арзон ва осон иш эмаслигини ҳаммамиз билиб бўлдик. Бундай оқимдаги касалланиш ва уни даволашга ҳар қанча тоғ бўлса емирилиши, ҳар қанча куч бўлса, заифлашиши турган гап.

Депутат сифатида Соғлиқни сақлаш вазирлиги билан боғланиб бор вазиятнинг ўрганишга, шахсий кузатувлар асосида хулоса чиқаришга ҳаракат қилдик. Ўз навбатида, коронавируснинг COVID-19 касаллиги билан оғриган беморларни даволаётган ва стационар карантинга ёпилган республика бўйича тиббиёт муассасаларида самарали тиббий хизмат кўрсатишни ташкил этиш ҳамда уларга малакали

сига врач-вирусолог мутахассисларни ишга қабул қилиш ҳақида эълонлар берилмоқда.

Коронавирус инфекциясига қарши кураш тadbирлари доирасида 100 турдаги 10 минг донага яқин замонавий тиббий асбоб-ускуналар ва жиҳозлар (МРТ, МСКТ, ИВЛ, УЗИ, ПЦР, СИПАП аппаратлари, дефибрилятор, кардимонитор, рақамли рентген, лаборатория анжомлари ва бошқалар) харид қилинди ҳамда даволаш-профилактика муассасаларига тарқатилган.

Бир оила бошига иш тушса, оила бошлиги уни нима қилиб бўлмасин, бартараф этишга ҳаракат қилади, бори беради. Бундан аён бўладики, давлат ўз фуқароларининг саломатлиги учун барча чораларни кўрмоқда.

Эл бошига тушган синовли кунларда виждонини еб қўйганлар ҳам афсуски, орамизда учраб турибди. Ижтимоий тармоқларда айрим масъулларнинг ноқобил ҳатти-ҳаракатларига йўл қўяётганига ҳам ғувоҳ бўляемиз. Албатта, айбдорлар жазосини олади. Энг муҳими, бундай синовли кунларда барча жипслашиб, парокандаликдан тийилиши зарур.

Ақшагул ТУЛЕГЕНОВА,
Олий Мажлис Қонунчилик палатаси депутати

“Бойликнинг боши – соғлиқ”

Халқда шундай мақол бор. Бу мақолнинг ҳикматини, саломатлик қай даражадаги бойлигимиз эканлигини бугун янада теранроқ англаяпмиз, ҳис қиляпмиз. Чунки турли миллат ва элатларни, давлатларни, шу жумладан, бизни ҳам саросимага, ўйга солиб қўйган коронавирус балоси ана шу энг катта бойлигимизга чанг солмоқда.

Ҳа, кўзга кўринмас, қўлга илинмас бу касаллик дунё бошига тушган ғалва бўлди. Ундан қутулмоқ учун эса нимаики зарур бўлса, қиляпмиз.

Кунни кеча давлатимиз раҳбари раислигида ўтказилган видеоселектор йиғилишида ҳам мамлакатимиздаги эпидемиологик вазиятга баҳо берилди. Унда мамлакатимизда коронавирусга чалинганлар сони кўпайиб бораётгани муносабати билан карантин талабларини яна кучайтиришга мажбур бўлингани ҳақида айтилди.

“Нега деганда, очик айтиш керак, ҳозирги кунда бутун дунё коронавирус деб ном олган мана шу тилсиз ёв, кўзга кўринмас душманга қарши уруш ҳолатида турибди. Урушга кирган ҳар қайси давлат, ҳар қайси халқ ўз юртини, ўз аҳолисини ҳимоя қилиш учун барча чораларни кўради. Энг аввало, хавф-хатарнинг йўлини беркитади, темир интизом ўрнатади. Қатъий сафарбарлик шароитида яшаш ва ишлашга ўтади. Бугун биз ҳам айти шундай ҳолатдамиз”, деди Президентимиз. Айниқса, ана шундай шароитда филойи ва жасур шифокорларимиз ўз бурчини садоқат ва матонат билан бажараётганини алоҳида таъкидлади давлатимиз раҳбари.

Аслида ҳам шундай. Ўзим шу касб эгаси бўлганим учун ҳам бугунги мураккаб вазиятда шифокорларимиз елкасига қандай масъулият юклангани, уларнинг меҳнати қанчалик машаққатли эканини яхши англайман. Улар худди кўринмас душманга қарши курашга чиққан мард жангчи каби фидойилик кўрсатишмоқда. Буни шунчаки гаплар билан тушунтириш қийин. Ватандошларининг саломатлиги учун қайғуришмоқда.

Одамлар орасида, интернет тармоқларида ҳар хил гап сўзлар

тарқалгани сир эмас. Нима эмиш? “Бу касалликнинг бор йўқлигига ҳам ишонч йўқ. Ёки сенинг бирорта танишинг шунча касал бўлдими? Кўзинг билан ҳеч бўлмаса, бир марта кўрдингми?” қабилидаги миш-мишлар урчиган. Буни кўрилик қилмасин, ҳеч кимнинг бошига ҳам тушмасин. Ўша интернет тармоқларида чет давлатларда шу касалга чалинганларни аҳоли акс этган видеолар ҳам тўлиб ётипти. Наҳот, шунга кўришни хоҳласа, ўша миш-мишларни чиқараётганлар?!

Кимнингдир қил устида турган ҳаёти учун курашиш осон эмас. Бунинг учун шифокор қанча чиғирқидан ўтишига тўғри келади. Тўғри, муолажадан ташқари, руҳан, маънан қўллаб-қувватлов ҳам ўртага чиқади. Ҳар бир шифокор беморининг соғ-омон жангда голиб чиқиши учун Яратгандан илтижо қилиб сўрайди.

Бугун ана шу оғриқлар, машаққатлар, меҳнатлар ва қайғуришлар ҳақи ўзимизни асрашимиз керак. Негаки, бутун қилинаётган ҳар бир ҳаракат, карантин қоидаларининг кучайтирилиши ҳам халқимизни тоғливирик балосидан эсон-омон сақлаш, одамларимизни бировга қарам бўлишдан асрашга қаратилган.

Демак, биз энди пандемия шароитида яшашга, шу билан бирга меҳнат қилишга ўрганишимиз шарт. Ўзимизни ўзимиз уддалашга ўрганишимиз зарур. Инсон ҳаётда ҳамма нарсага чидаш учун ўзида куч, прода топа олади. Ҳаёт давом этар экан, биз ҳам ақл билан ҳаракат қиладиган. Ичимиздаги сабримиз, матонатимизни ишга солайлик.

Дилбар УМОНОВА,
Олий Мажлис Қонунчилик палатаси депутати

Ушбу саҳифа Олий Мажлис ҳузуридаги Нодавлат нотижорат ташкилотлари ва фуқаролик жамиятининг бошқа институтларини қўллаб-қувватлаш жамоат фондидининг “Фаровон ҳаёт қонун устуворлигида” грант лойиҳаси асосида тайёрланди.

Эндиликда Энергетика вазирлиги энергиядан оқилона фойдаланиш соҳасида махсус ваколатли давлат органи этиб белгиланди.

Хотиржамлик — биринчи душман

Бугуннинг шиори шундай

МАМЛАКАТИМИЗ ПРЕЗИДЕНТИ ШАВКАТ МИРЗИЁЕВ 8 ИЮЛЬ КУНИ ЎТКАЗИЛГАН ВИДЕОСЕЛЕКТОР ЙИГИЛИШИ АВВАЛИДА КОРОНАВИРУС ИНФЕКЦИЯСИГА ҚАРШИ КУРАШ ДОИРАСИДА РЕСПУБЛИКАМИЗДА АМАЛГА ОШИРИЛАЁТГАН ИШЛАРГА АЛОҲИДА ТЎХТАЛИБ ЎТДИ.

Унда давлатимиз раҳбари, жумладан, шундай деди:

Тиббиёт ва санитария-эпидемиология ходимларининг касб малакаси ва жасорати, ҳуқуқ-тартибот идоралари ходимларининг фидойилиги, шунингдек, карантин давридаги қатъий интизом мамлакатимизда эпидемиологик вазиятни нисбатан барқарор сақлаш имконини бермоқда.

Лекин бу хотиржамликка берилиш, бу масалага енгил-елпи қараш учун асос бўлмаслиги керак.

Республика махсус комиссия қарори билан 10 июлдан 1 августга қадар мамлакат ҳудуди бўйлаб кучайтирилган карантин тартиби ўрнатилиши эса ҳали мамлакатда коронавирусга қарши кураш ишларини янада кучайтириш, самардорлигини ошириш зарурлигини кўрсатмоқда.

Биламизки, коронавирус касаллиги вируслар оиласининг ўрганилмаган турига кирди. Ҳар қандай янги вируснинг оқибатлари қандай тушади ва бундан кейин ўзини қандай тутишини билмаймиз. Иммуניתимиз у билан ҳали таниш эмас, шунинг учун организмга кўпроқ таъжувкор таъсир қилади ва кутилмаган асоратларни келтириб чиқаради. Маълумки, мамлакатимизда 2020 йил 17 мартдан бошлаб ушбу касаллик — COVID-19 инфекцияси бўйича чеклов тадбирлари жорий этилган эди.

Ўзбекистон Республикаси Бош Давлат санитария врачининг 2020 йил 17 мартдаги «COVID-19 коронавирус инфекциясининг республика ҳудудида тарқалганини олдини олиш, касалликни тўғри ташхислаш ва даволаш жараёнида профилактик чеклов тадбирларини жорий этиш тўғрисида»ги 5-сонли қарори ижроси бўйича клиникада мазкур энг муҳим ишларга киришилган эди. Шу кундан эътиборан клиниканинг кириш дарвозаси олдида туну-кун фаолият олиб борадиган масъул врачлардан таркиб топган навбатчилик фаолияти ташкил қилинди ва маъ-

мурият ходимлари томонидан қатъий назорат қилиниб борибди.

Даволаниш учун йўланма билан юборилган беморлар, туғуруқ комплексига келган ҳомиладорлар ва клиника ходимлари учун клиника дарвозаси олдида ҳамда барча бўлимларнинг кириш эшигида филтёр ташкил қилинди. Филтёр пирометр ва етарли миқдорда термометр, дезинфекцияловчи моддалар, ходимлар учун етарли миқдорда ҳимоя воситалари (ниқоб, респиратор, антисептик)лар билан таъминланди.

Президентимиз Ш. Мирзиёев раҳбарлигида 2020 йил

учун зарур озиқ-овқат, гигиена ва дори воситаларини етказиб бериш ишларини ташкил этиш бўйича бир қатор ишлар амалга оширилди.

COVID билан касалланганларнинг бирламчи мулоқотдагилари учун 5 та обсервацион пункт ва 2020 йил 25 майдан бошлаб 14 та меҳмонхоналарда “провизор стационар”лар ташкил қилинди. Уларга Самарқанд шаҳридаги даволаш-профилактика муассасаларидан 180 дан зиёд врачлар, ўрта ва кичик тиббиёт ходимлари малакали ихтисослаштирилган тиббий ёрдам кўрсатиш учун бирик-

тарланганларга тиббий хизмат кўрсатиш учун ташкил қилинган Самарқанд вилоят юқумли касалликлар шифонасида ва вилоят кўп тармоқли болалар тиббиёт марказида клиниканинг реаниматолог, пульмонолог каби мутахассис шифокорлар ва ҳамширалари жалб қилинди.

Барча обсервацион пунктлар дистанцион пирометрлар, бир марталиқ ҳимоя кийимлари, антисептиклар, ниқоблар ва тиббий қўлқоплар ҳамда бошқа тиббий воситалар билан таъминланди. Бирламчи мулоқотда бўлган обсервациядаги фуқароларга давлат бюджети томонидан вирусга қарши дори воситалари берилиши йўлга қўйилди.

Клиниканинг реанимация бўлими базисда жойлашган Самарқанд давлат тиббиёт институтининг «Анестезиология ва реаниматология» кафедрасининг профессор-ўқитувчилари иштирокида ходимларнинг шахсий ҳимоя воситаларини кийиш ва ечиш қодалари, карнатиночўғида коронавирус билан касалланган беморлар билан даволашни олиб бориш ва ўзларини ҳимоя қилиш тартиби бўйича тиббиёт ходимлари ўқитилди ҳамда бир вақтнинг ўзида мастер класслар ташкил қилинди. Шу билан бирга ZOOM дастури орқали “COVID-19 коронавирус инфекцияси” мавзусига бағишлаб ўтказилган бarchа халқаро ва республика миқёсидаги онлайн илмий-амалий конференциялар ва вебинарларда клиника врачлари иштирок этишти ва бу орқали ўз билим савияларини янада мустақамлаб олишларига эришилди.

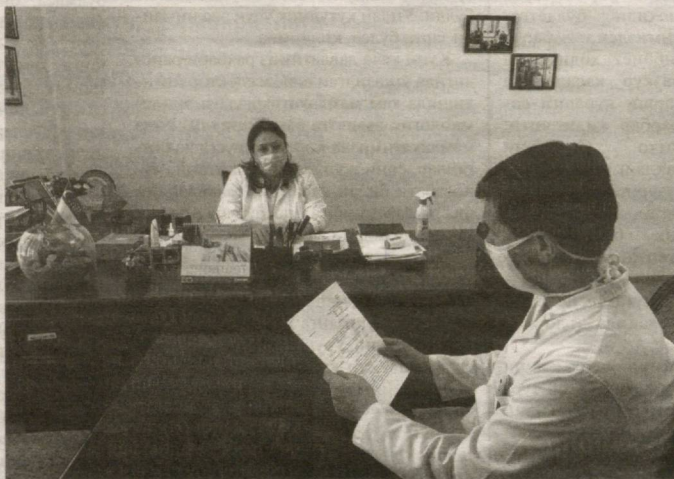
Ўзбекистон Республикаси соғлиқни сақлаш вазирининг тегишли буйруқлари асосида Самарқанд шаҳридаги аксарият даволаш-профилактика муассасалари “COVID-19

коронавирус инфекцияси” билан касалланган беморларга тиббий хизмат кўрсатиш учун ажратилган кўшимча заҳира шифоналар рўйхатига киритилганлиги ёки карантинга ёпилганлиги муносабати билан Самарқанд вилояти туманлари ва шаҳар аҳолисида клиниканинг барча бўлимларида ихтисослаштирилган тиббий хизмат ҳамда оғир юрак қон-томир, ўпка касалликлари билан касалланган ҳомиладорларга акушерлик хизмати кўрсатилиши карантин қодаларига қатъий амал қилинган ҳолда ташкил қилинди ҳамда беморларнинг самарали даволаниб чиқишларига эришилди.

Фуқароларнинг ҳаёти ва фидокорона хизматларини эътироф этган ҳолда коронавирус инфекцияси тарқалишига қарши курашиш ишларига жалб қилинган тиббиёт, санитария-эпидемиология хизмати ва бошқа ходимларни кўшимча ижтимоий ва моддий қўллаб-қувватлаш мақсадида коронавирус инфекциясидан зарарланган беморлар билан мулоқотга киришадиган, зарарланган беморлар жойлаштирилган объектларда ҳамда коронавирус инфекциясини аниқлаш лабораториясида фаолият олиб бораётган тиббиёт, санитария-эпидемиология хизмати ва бошқа ходимларга ҳар 14 кунлик фаолият даври учун (солиқлардан ташқари) махсус қўшимча рағбатлантириш тўлови белгиланди.

Бу эса туну кун тиним билмай меҳнат қилаётган шифокорларга қаратилган эҳтиром натижасидир.

Наргиза АБДУЛЛАЕВА,
Самарқанд давлат тиббиёт институти 1-клиникасининг бош шифокори, тиббиёт фанлари доктори, доцент

26 март кунини ўтказилган видеоселектор йиғилишининг “Коронавирус пандемияси бўйича эпидемик вазият ва бу борада амалга оширилаётган чора-тадбирлар тўғрисида”ги 21-сонли баёни ижросини таъминлашга жиддий эътибор қаратдик. Видеоселекторда давлатимиз раҳбари томонидан шифокорлар олдида катта вазифалар қўйилганди. Шу асосда тиббиёт ва қуролли кучлар олий ўқув юрталари талабаларидан иборат “қўнгиллилар отрядлари тузилди, аҳолининг сурункали касалликларга чалинган қатлами, 60 ёшдан ошган аҳоли орасида ҳаётини муҳим эҳтиёжсиз ташқарига чиқмаслигини кенг тарғиб қилиш, ёлғиз кетган, боқувчисини йўқотган ва кам таъминланган оилалар

тирилди.

Самарқанд шаҳрида ташкил қилинган шундай мувофиқлаштирувчи штаб кўрсатмасига кўра коронавирус инфекцияси мавжуд беморлар билан бирламчи мулоқотдаги фуқаролар учун обсервацион пунктлардаги фуқароларга ҳамда Самарқанд шаҳридаги “Гранд Отел Согдиана”, “Идеал”, “Сити Самарқанд”, “Бўстонсарой”, “Шарқ” “Бибиҳоним”, “Баракат”, “Янги Шарқ”, “Марварид”, “Ҳамрохоним” ва “Жаҳон Палас” меҳмонхоналарида ташкил қилинган провизор стационарларда “Аутсорсинг” хизмати орқали 4 маҳал иссиқ овқат берилди.

Бундан ташқари, вилоятимизда коронавирус билан за-

Мўйноқ тумани ҳокимлиги ҳузурда “Орол артемия саноат” ДУК ташкил этилди.

Азалдан инсоният тамаддуни, Ажамият тараққиётида шаҳарлар ҳамиша алоҳида ўрин тутгани яхши маълум. Шу пайтга қадар ер юзида қанчадан-қанча шаҳарлар вужудга келгани, уларнинг қанчаси тарихнинг суронли воқеалари, турли табиий офатлар натижасида йўқ бўлиб кетгани ҳам аён ҳақиқат.

Маълумотларга кўра, бугунги кунда сайёраимизда эллик мингдан ортиқ шаҳар мавжуд. Бироқ улар орасида икки минг йилдан зиёд тарихга эга бўлганлари бармоқ билан санарлидир. Шу боис ҳам она диёримизда тарихи минг йиллар билан бўйлашадиган шаҳарларнинг кўпчилиги барчамизга гурур ва ифтихор бағишлайди.

Мустақиллик йилларида тарихий қадриятларимизни қайта тиклаш, улуғ аجدодларимиз яратиб қолдирган бой маънавий меросни чуқур ўрганиш ва кенг тарғиб этиш борасида салмоқли ишлар амалга оширилди. Бухоро, Хива, Термиз, Шаҳрисабз, Қарши шаҳарларининг юбилейлари халқаро миқёсда нишонланди. 2008 йилда Самарқанднинг ҳам 2750 йиллиги кенг миқёсда нишонланди.

Қадим Шарқда машҳур бўлган “Самарқанд сайқали рўйи замин аст” мисраси ўтган асрларда қанчалик буюк ва ҳаққоний мазмун касб этган бўлса, бу ҳақиқат, бугун ҳам, эртага ҳам ўз моҳиятини йўқотмаслиги муқаррар.

Мутафаккир шоир, назм мулкнинг султони бўлмиш

Алишер Навоийдек буюк зотларнинг камол топишида ҳам Самарқанд беқиёс ўрин тутган эди. Шу боис ул зот “Садди Искандарий” дostonида бу шаҳарни “Самарқанди фирдавсмонанд” дея таърифлаган, “Мажолис ун-нафоис” тазкирасида унлаб самарқандлик шоирлар юзидига муносиб баҳо бериб ўтганлар. Мирзо Бобур “Бобурнома”да унга “Рубъи маскунда Самарқандча латиф шаҳар камрақдур” дея баҳо берган. Улуғ аждодларимизнинг бундай эътирофлари бежиз эмас, албатта. Ишончли тарихий манбалар, узоқ йиллардан бери олиб борилган тадқиқотлар, илмий изланишлар, асрлар бўйи тилдан-тилга ўтиб келаётган ривоятлар ҳам Самарқанднинг нақадар қадимий, узоқ ўтмишга эга эканини исботлайди.

Тарихчи олимларнинг шаҳодат беришича, Самарқанд тўғрисидаги даст-

“САМАРҚАНДЧА ЛАТИФ ШАҲАР КАМРОҚДУР...”

лабки маълумотлар Марказий Осиё халқларининг муштарак ёдгорлиги — “Авесто”да учрайди. Унда Зарафшон воҳаси “Сугуд” ва “Сугуда Гава” номлари билан тилга олинади. Мутахассисларнинг фикрича, “Сугуда Гава” тушунчаси воҳанинг аҳоли деҳқончилиги билан шуғулланадиган қисмига нисбатан, “Сугуд” атамаси унинг пойтахтига нисбатан ишлатилган.

Бу шаҳар илк бор юнон тарихчиси Ариан солномаларида “Мараканда” номи билан аталган. Милодий 340-345 йилларда битилган “Искандар сафарномаси” китобида шаҳар

маҳв этишга чоғланган каслардан нишона қолмади. Аммо Самарқанд асрлар, минг йиллар оша яшаб келаётир.

Мўғул истилосидан сўнг Самарқанднинг қайтадан қад ростлашига, том маънода Шарқнинг энг беназир кентига айланишида улуғ бобокалонимиз Амир Темурнинг буюк ҳиссасини эътироф этмоқ жоиздир. Зеро, Самарқанд ва Амир Темур номлари ҳамиша халқимизнинг ифтихори, чексиз фахру гурур тимсоли бўла олади.

Соҳибқирон Амир Темур даврида бу шаҳарда кенг миқёсда бунёдкорлик ишлари амалга оширилди, Самарқанд нафақат буюк салтанатнинг пойтахти, балки чин маънода ер юзининг сайқалига, илм-фан, санъат ва маданият марказига айланди, ривожланди. Темур ва Темурийлар ҳукмронлиги пайтида бу ерда Шоҳи Зинда мажмуаси, Гўри Амир мақбараси, Бибихоним масжиди ва бошқа унлаб бебаҳо тарихий ёдгорликлар, мадраса ва карвонсаройлар, ҳаммом ва кўприклар қад ростлади. Гўзал бог-роғлар яратилди.

Кейинги йилларда шаҳар янада кўркам, гўзал ва бетакрор қиёфа касб этиб бормоқда. Ҳар йили кўплаб замонавий иншоотлар барпо этилмоқда. Аждодларимиз яратиб қолдирган бебаҳо обидалар қайта таъмирланмоқда.

Жорий йилда Самарқанддаги энг гўзал обидалардан бири — Улуғбек мадрасаси ташкил этилганига 600 йил тўлади.

Самарқанд давлат университети ректори, Олий Мажлис Сенати аъзоси Рустам Холмуродовнинг ёзишича, 1420 йил 21 сентябрда Мовароуннаҳр ҳукмдори, шоҳ ва аллома Мирзо Улуғбек ташаббуси билан қурилган ушбу мадраса олияда илк бор талабаларга сабоқ берилди бошлаган, шу кун биринчи дарсни 90 нафар талабага машҳур аллома Шамсиддин Муҳаммад Хавофий ўтган экан.

Таъкидлаш жоизки, Самарқандда олий таълим тизими ундан анча аввалроқ, милодий X асрлардаёқ бошланган. Бироқ, темурийлар даврида, хусусан, Мирзо Улуғбек ҳукмронлиги остида бу тизим янада такомиллашди. Самарқанддан ташқари, Бухоро ва Гиждувон шаҳарларида ҳам мадрасалар бунёд этилди. 1436 йилда Кўҳак тепалиги яқинида расадхона қад ростлади. Бу илмий маскан ўз давридаги энг ириқ обсерваториялардан бири ҳисобланган.

Мир Алишер Навоий «Фарҳод ва Ширин» достонида бу тари-

хий обида ҳақида шундай ёзди:

Расадким, боғламиш зеби жаҳондур,
Жаҳон ичра яна бир осмондур...

Мирзо Улуғбек асос солган мадрасалар ва илмий масканлар узоқ йиллар давомида Шарқнинг энг мўътабар даргоҳлари қаторидан жой олиб келди.

Биз узоқ йиллар давомида юртимиздаги олий таълим тизimini себосата собиқ совет ҳукумати сиёсати билан боғладик. Самарқандда замонавий кўринишдаги таълим маскани — Самарқанд давлат университетининг тамал тоши 1927 йилнинг 3 январиди қўйилган, деган фикр ҳукмронлик қилиб келди.

Аслида бу шаҳарда олий таълим тизими асрлар давомида мавжуд бўлиб, тобора сайқал топиб келган. Бу ҳақда тарихий манбалардан истаганча мисол келтириш мумкин.

Бугун Европанинг бир қатор олий ўқув юртилари ўзининг тарихий асоси билан фахрланиб келади. Жумладан, Париж (Сорбонна), Прага, Сарагоса, Рим, Оксфорд университетлари ҳам дастлаб диний таълим беришга йўналтирилган кичик таълим масканлари ҳисобланган ва йиллар давомида такомиллашиб борган.

Шарқдаги, хусусан Самарқанд мадрасаларида эса, ўрта асрлардан бошлаб диний ва дунёвий фанлар тенг ўргатиб борилган.

Айни пайтда Халқ депутатлари Самарқанд вилояти кенгашининг 2020 йил 26 июндаги қарорига мувофиқ, Самарқанд давлат университетининг Мирзо Улуғбек мадрасаси вориси сифатида 600 йиллигини нишонлашга ҳозирлик ишлари жадал олиб борилмоқда. Мазкур юбилей доирасида халқаро илмий анжуман, қатор фестиваллар, маънавий-маърифий тадбирлар ўрин олган.

Ўйлаймизки, ушбу кенг кўламли тадбир юртимиздаги энг нуфузли таълим муассасаларидан бири — Самарқанд давлат университетининг тарихий мақомини тиклашда муҳим қадим бўлиб қолади.

Афтондил ЭРКИНОВ,
филология фанлари доктори,
Рустам ЖАББОРОВ,
тадқиқотчи

Ўзбекистон Республикаси сув хўжалигини ривожлантиришнинг 2020-2030 йилларга мўлжалланган концепцияси тасдиқланди.

Бахтингизнинг килоси қанча?
 Ташвишларингизнинг вазни-
 чи? Порахўрлик иллоти бўйига
 ўлчанадими ёки энига? Қай-
 нона-келин муаммоларининг
 нархи қанча?

Ибн Сино, аввало, файласуф бўлган ёхуд ижтимоий-гуманитар фанлар ўғай эмас!

Ғалати саволлар, шундай эмасми?
 Буни менга эмас, "ижтимоий-гумани-
 тар фанлар муҳим эмас", "тарих керак-
 сиз фан", "фалсафа бу сафсата" дейди-
 ганларга айтинг.

Айримларнинг наздида аниқ фан-
 лар пул келтирадиган, кундалик ва
 келгуси эҳтиёжларга жавоб берадиган,
 маъхум эмас, балки аниқ муаммолар
 билан шуғулланадиган фанлардир. Шу
 сабабдан уларнинг аҳамияти натижа-
 си кўринмайдиган ижтимоий-гумани-
 тар фанларниқидан аҳамиятлроқдир.
 Шундай деб ўйлайдиган инсонлар таъ-
 лим соҳаларидаги ижтимоий-гумани-
 тар соҳалар учун ажратилган соатларни
 қисқартиришга интиладилар. Бундай
 моделдаги жамиятда ижтимоий-гумани-
 тар соҳалардаги илмий тадқиқотлар
 рағбатлантирилмайди ва ҳатто тақиқла-
 нади.

Яқин-яқинларгача Ўзбе-
 кистонда сиёсатшунослик
 фани тақиқланган эди. Жамият-
 шунослик, мантиқ, эти-
 ка, эстетика, фалсафа, тарих
 фанлари ўтилса ҳам уларнинг
 аҳамиятини на давлат, на жамият
 ҳалигача англагани йўқ.

"Фалсафа барча фанлар-
 нинг отаси, математика бар-
 ча фанларнинг онаси" деган
 машҳур гап бор. Дунёнинг
 ривожланган давлатларида
 фалсафа энг қадрланган

фанлардан бири ҳисобланади ва ўрта
 мактабларда фалсафа бўйича давлат
 имтиҳонлари ҳам олинади. Аниқ фан-
 лар дарсларида, масалан, математикада
 мисолни кўр-кўрона ечиш ва баҳосини
 олга бўлди, деган нарсга йўқ. Мисолни
 гапириб, тушунтириб, нима учун шун-
 дай бўлганини озгаси айтиб бериш
 керак. Чунки ўқувчи, умуман инсон
 фақат роботга ўхшаб мисолларни ечи-
 ши эмас, балки фикрлаши керак дейи-
 лади.

Биздан фарқли равишда, ривожлан-
 ган давлатларда сиёсатшунослик, со-
 циология фанлари олийгоҳлари нуфуз-
 ли олийгоҳлар саналадилар ва уларда
 фақат энг билимли талабалар тахсил
 оладилар. Масалан, Париж сиёсий
 фанлар институтида Франциянинг қар-
 ирий барча президентлари, вазири
 ва амалдорлари тахсил олган. Мен шу
 олийгоҳнинг битирувчиси эканлигимни
 айтганимда, у ерда ўқишни орзу
 қилишга ҳам журъат этмаган кўлаб
 французлар ҳавас билан қарайдилар.
 Рақобатдош сиёсий фанлар институти-
 лари Франциянинг деярли барча вило-
 ятларида бор.

Менга айрим юртдошларимиз баъзан
 ижтимоий ёки маиший муаммолар,
 жамиятимизнинг иллатлари ҳақида таҳли-
 лий мақола ёзсам "Кўйинг, бу мавзуларни,
 каттароқ муаммолар ҳақида ёзинг"
 деб маслаҳат беришади. Аслида муаммо
 улар ижтимоий ва маиший муаммолар
 ўзбек жамиятининг бирламчи муаммо-
 лари эканлигини англамасликларидан
 бўлади.

Бизда оиладан бошланиб, бутун жа-
 миятни эгаллаб оладиган мураккаб ва
 чигал ижтимоий муаммолар борки,
 уларни триллион доллар ва дунёнинг
 барча аниқ фанлари билан ҳам ҳал қи-

либ бўлмайди. Бизнинг давлатимизга
 сармоияни дарё қилиб қуйиб турсангиз
 ҳам кўмга сингигандай йўқ бўлиб кета-
 веради. Чунки бизда менталитетимиз,
 маданиятимиз, урф-одатларимиз, жа-
 миятимизнинг ёзилмаган қондалари
 билан боғлиқ муаммолар бор. Энг ачи-
 нарлиси, биз уларнинг борлигини бил-
 маймиз, тадқиқ қилмаймиз ва ечишга
 ҳаракат қилмаймиз. Чунки биз уларни
 арзимас муаммолар, деб ўйлаймиз ва
 уларни ўрганадиган фанларни аҳамият-
 сиз деб ҳисоблаймиз.

Фикримни аниқ бир мисол орқали
 тушунтиришга ҳаракат қиламан.

Тўйлар — ўзбек ҳаётидаги энг муҳим
 воқеалардан бири, балки ўзбекнинг
 мавжудлигининг мазмуни дейиш мум-
 кин. Ўзбек туғилиши билан тўй бошла-
 нади ва умрининг охиригача тўйлар,

миллион доллар дегани
 бўлади. Ҳар йил туғила-
 диган чақалоқларнинг
 ярми ўғил болалар десак,
 ҳар йили ўртача 250 000
 та суннат тўй ўтказилади.
 Суннат тўйга ўртача 2000
 доллар кетади десак, бу
 ҳам 500 миллион доллар
 бўлади.

Ўзбек оиласида ўртача
 3 фарзанд бор десак, бу
 тахминан 6 миллион оила
 дегани бўлади. Бир йил-
 да ҳар 6 оиладан бирида
 никоҳ тўйи қилса, йили-
 га тахминан бир миллион
 тўй бўлади. Никоҳ тўйига
 ўртача 10 000 доллар ҳа-
 ражат қилинса, бу йилига 10 миллиард
 доллар дегани.

Шу ергача йиғил-
 ган харажатларни
 ҳисобласак, бу ўр-
 тага 14 миллиард
 доллар бўлди. Бу Ўз-
 бекистонга олтин,
 пахта, газ, нефть,
 автомобиллар экс-
 портининг жамидан
 келадиган пул миқ-
 доридан каттароқ
 пул дегани бўлади.

Яъни Ўзбекистон
 иқтисодиётида тўй-
 лар катта пул айланадиган бозор ҳисоб-
 ланиб, аҳоли истеъмولىда муҳим ўрин
 эгаллайди.

Биз тўйларнинг пул, яъни рақамлар
 билан ҳисобласа бўладиган қисмини
 ҳисоблаб чиқдик. Бу ергача бизга аниқ
 фанлар, математика, молиявий билим-
 лар ва иқтисодий назариялар ёрдам
 бери.

Аммо тўйларнинг жамият фаолияти-
 га, инсонларнинг тақдирларига таъсир-
 ларини пул ва сонлар билан ҳисоблай

Форобий, Беруний, Ибн Сино, Бухорий, Замахшарийларнинг барчаси, аввало, файласуф, ундан кейин бошқа соҳалар билимдонлари бўлганлар. Бутун дунё шифокор деб билладиган Ибн Синонинг 85 фоиз асари фалсафага оид бўлиб, кам миқдоригина тиббиётга таллуқли ҳисобланади.

туғилган кунлар, байрамлар ва маро-
 симлар қуршовада ва ташвишида яшаб
 ўтади.

Бу бир томондан яхши. Аммо тўйлар
 ўзбекини хонавайдон қилишини, унинг
 бор будини, пулини, бойликларини,
 топган-тутганини ва баъзан жонини
 ҳам сугуриб олиши ҳам мумкин. Буни
 ҳама биллади, лекин барибир давом
 этаверади.

Энди шу тўйларга аниқ фанлар ва
 ижтимоий фанлар нуқтага назаридан
 қараб кўрамиз. Маълумот учун иқтисодиёт фани
 ҳам ижтимоий фан ҳисоб-
 ланади. Шундай бўлса
 ҳам иқтисодий-молиявий
 жиҳатдан қараб, шартли
 равишда уни аниқ фан деб
 тураемиз.

Иқтисодий томондан,
 тўйлар Ўзбекистон иқти-
 содиётининг ричаги дей-
 ишимиз мумкин. Иқти-
 содиётда талаб ва таклиф
 деган нарсалар бор. Та-
 лаб бор экан, таклиф ҳам
 бўлади. Ўзбекларнинг
 кундалик истеъмолларидан ташқари
 иккинчи истеъмол қилиш манбалари бу
 тўй-маросимлардир.

Ўзбекистоннинг 34 миллион аҳо-
 лисидан 30 миллиони ўзбеклар десак,
 уларнинг барчаси ҳар йили бир марта
 туғилган кун қилади. Бир туғилган кун
 учун ўртача 100 доллар сарф қилинади
 десак, бу 3 миллиард долларлик харажат
 дегани бўлади.

Ўзбекистонда бир йилда туғилган
 чақалоқлардан ўртача 500 000 чақалоқ
 яшаб қолади ва бу 500 000 та бешик тўй
 дегани. Бешик тўйларга ўртача 1000
 доллардан харажат кетади десак, бу 500

**Иқтисодий ва молиявий фаровон-
 ликка ургу бераётган Ўзбекистоннинг
 муаммолари, аслида, менталитетда,
 урф-одатларда, жамиятнинг ёзилма-
 ган қондаларидадир. Порахўрликни
 ўлчай олмаймиз. Одамлар оддийгина
 навбатга тура олмасликларини санаб
 чиқиб ҳал қила олмаймиз.**

олмаймиз. Тахмин қилишимиз, нолиб
 гапириб юришимиз мумкин, лекин
 аниқ билмаймиз. Чунки жамиятнинг
 ижтимоий ва маиший муаммолари
 нинг ўрганадиган ижтимоий-гуманитар
 фанлар алоҳида фанлар бўлиб, улар-
 нинг мустақил ўрганиш методлари бор.
 Тўйларнинг ўзи эзгу ният билан ўткази-
 ладиган тадбирлардир, аммо уларнинг
 ўтказилиш тартиби ва қондалари нотўғри
 бўлиб кетган бўлиши мумкин. Бундай
 пайтда, уларни таҳлил қилиб, кейин и-
 лоҳ қилиш керак бўлади.

Иқтисодий ва молиявий фаровон-
 ликка ургу бераётган Ўзбекистоннинг

муаммолари аслида менталитетда,
 урф-одатларда, жамиятнинг ёзилмаган
 қондаларидадир. Порахўрликни ўлчай
 олмаймиз. Одамлар оддийгина навбатга
 тура олмасликларини санаб чиқиб ҳал
 қила олмаймиз.

Ўзбек жамияти, этнографияси, та-
 рихи, сиёсати ҳақида Ўзбекистондан
 кўра Ғарб давлатларида маълумотлар
 кўпроқ, Улар бизни ўзимиздан кўпроқ
 ўрганганлар. Чунки уларда ижтимо-
 ий-гуманитар фанлар яхши ривожлан-
 ган. Ҳатто Хитой, Ҳиндистон, Туркия
 каби давлатлар ҳам бизнинг жамияти-
 миз ҳақида кўпроқ илмий ишлар чоп
 этадилар. Ваҳолаки, Ҳиндистон ўз та-
 рихи, этнографияси, урф-одатларини
 Берунийнинг "Ҳиндистон" асаридан
 ўрганади.

Форобий, Беруний, Ибн Сино, Бухорий,
 Замахшарийларнинг барчаси
 аввало, файласуф, ундан кейин бошқа
 соҳалар билимдонлари бўлганлар. Бу-
 тун дунё шифокор деб билладиган Ибн
 Синонинг 85 фоиз асари фалсафага оид
 бўлиб, кам миқдоригина тиббиётга та-
 ллуқли ҳисобланади.

Тарихда биз қачонки фикрлашга,
 жамиятимизни, ўзимиз-
 ни танқидий ўрганишга
 ургу берган бўлсак, ўша
 даврларда бизнинг худуд-
 ларимиздан етук олимлар
 етишиб чиққан ва ривож-
 ланиб кетганмиз. Қачон-
 ки, маиший иллатларни,
 ижтимоий муаммоларни
 майда, арзимас нарсалар
 деб қараган бўлсак, ўша
 замонларда илмсизлик
 бутқонга бутганмиз.

Шунинг учун, зудлик
 билан ижтимоий-гумани-
 тар фанларнинг маъке-
 ни кўтаришимиз, бу соҳаларга оид
 ихтисослашган олийгоҳларни ташкил
 қилишимиз ва олимларни рағбатланти-
 ришимиз керак. Шунда бир кун келиб,
 ўз хатоларимизни англаб, уларни тўғри-
 ласак, бизда ҳам иқтисодий ва молиявий
 ривожланиш бўлиши мумкин. Унгача
 эса қўлимизни чопса ҳам, порахўрлик-
 ка қарши 10 та агентлик ташкил қилса
 ҳам ўғрилайверамиз, пора олаверамиз,
 қоғозбозлик қилаверамиз ва таниш-би-
 лишчиликни афзал кўраверамиз.

Дониёр РЎЗМЕТОВ,
 Франция.

Ёшлар учун янгилик – Тадбиркорлик фаолиятини қўллаб-қувватлаш давлат жамғар-
 маси қошида Венчур фонд ташкил этилиши белгиланди. Ушбу жамғармага дастлаб 1
 миллион доллар йўналтирилади.

Халқимизда “Устоз ва шогирд” анъанаси, касбий сулолалар деган эзгу-қадриятлар мавжудки, уларнинг ибратомуз жиҳатлари анчагинадир. Агар авлодлар орасида кимдир яхши обрўга эга бўлса, касбидан барака топса, идеал мисол ёшларга намуна вазифасини ўтайди, уларнинг издошлари кўпаяди.

СУЛОЛА САРДОРИ

Саидакром Ҳасанов ҳам тиббиётда оталарингология соҳасида улкан сулоланинг сардори ҳисобланади. Аввал қахрамонимиз ҳақида икки оғиз сўз. Бутун онгли ҳаётини ўқитувчилик, маҳалла раислигига бағишлаган отанинг ёру-дўстлари ичида шифокорлар кўп эди. Оилада 7 бола тарбияси билан шугулланган ота “Болаларим, духтир бўлинглар” деган гапни кўп такрорларди. Кечагидай эсимда, деб эслайди Саидакром ака, мактабда ўқиб юрган пайтим “Қизил ярим ой” жамияти аъзоллигига бадал сўрашганда мен биринчи бўлиб аъзо бўлгандим”. Шундай қилиб, 6 ёшда биринчи синфга борган бола 16 ёшда ТошМИ талабаси бўлди. Кириш имтиҳонларида тўплаган бали етмаганлиги учун дастлаб захира рўйхатиغا киритилди. Курсдошларидан етти кун кейин талабалар сафига қабул қилинди. Илк бор дарсга кирса, курсдошлари “Умров суяги” мавзусига келишган, гўё анча-мунча улардан орқада қолгандай бўлибди. Ижтимоий фанда эса сафдошлари булбули-гўё бўлиб тили қовушиб қолганидан хайратга тушди. “Демак, мен буларга етиб олишим учун қаттиқ ўқишим керак экан” деган хулосага келади. Ҳар кун папка кўтариб ўқишга борганини кўрган қўшни хотин: “Болам, сен духтирликка ўқиётган экансан, набирамни укол қилиб кўй” деб чиқса бўладими. “Холажон, биз ҳали инъекция деган дарсни ўтганимиз йўқ”, деса, Саидакромнинг ораси ўғлига: “Сен ҳеч қачон умид билан чиққан одамни куруқ қайтарма” дебди. Мана шу оддий воқеа бўлажак шифокорнинг бир умр ёдидан чиқмайди. Демак, одамлар сен қайси дарсни ўтган-ўтмаганинг билан иши йўқ. Духтирмисан, духтирлигингни қил.

қўнғирроққача ихтисосликни танлаш керак эди. Мен қулоқ, томоқ, бурун — лор соҳасини танладим. Илк бор “Қизилўн-гачга тушган ёт жисмлар таҳлили” мавзуси орқали синаб кўришди.

Институтни қизил диплом билан битиргач, тиббиёт институтининг лор кафедрасига стажёр-тадқиқотчи лавозимига қабул қилинди. Иш бўйича шу ерда тажриба орттирилди. Ҳозиргидек кўп клиникалар қаерда дейсиз. Бор-йўғи 4 та бўлим бор эди. “Ўткир ва сурункали танзилларда қалқонсимон безнинг функционал ҳолати” мавзусига материаллар тўплади. Илмий раҳбарлар профессорлар Ражаб Исломобеков ва Қўчқор Миразизов каби таниқли олимлар эди. Илмий ишга ангина касаллигига оид аломатлар талаб қилинарди. Бунда хасталик Тахтапуддаги 1-юқумли касалликлар шифохонасида кўп учрарди. Бу ерда 1966 йил 26 апрелгача ишладим. “Қандай қилиб ўша кунни аниқ эслаб қолгансиз?” деб сўраганимизда домла: “Чунки ўша кун Тошкент зилзиласи бўлганди-да” деб жавоб қилди. Зилзиладан сўнг врачларни турли жойларга сафарбар эттиди.

“Ўша кунлари ректоримиз академик Комилжон Зуфаров хузурига кириб аспирантура танловида қатнашишга рухсат сўрадим” — дейди Саидакром ака. — Майли, танловдан ўтолмасангиз, сизни виллоятга жўнамагиз деди. Уч йиллик аспирантуранга 2 йилда битирдим. ТошМИнинг лор кафедрасида ассистентлик лавозимига ўтдим. Тўрт йил ишлагандан кейин СаМПИ очиладиган бўлиб қолди. Педиатрия факультетини битирганим учун янги институтга тақлиф қилишди. 1972 йилнинг 1 сентябргача ҳамма жойни ўқишга тахт қилдик. Орада 1985 йилда хорижга бориб тажриба орттириб келдим. Қайтиб яна СаМПИда ишни давом эттирдим. Ректор Вали Маждидов мени илмий ишларни ривожлантириш учун Москвага иш ўрганишга юборди. У ерда академик Николай Преображенский мени хоҳлаган клиникага расмий қаб билан йўлларди. Ишлар қизиқ кетди. “Қандли диабет беморларининг эшитиш аъзоси функционал ҳолати” деган мавзуга етарли материал тўпладим. Шу орада “Қулоқ чиркида глюко-

занинг пайдо бўлиши қандли диабетнинг илк белгисидир” мавзусида муаллифлик патенти олдим.

Москвдан кейин ёш мутахассисни Ўрта Осиё педиатрия тиббиёти институтига ўқув ишлари бўйича проректорликка тавсия қилишди. Асосий фаолияти беморлар билан ишлаш, илмий-тадқиқот билан шугулланиб келган инсон учун проректорлик мутлақо бошқа олам эканлиги маълум бўлди. Атрофдагилар бу иш кўзга кўринмайдиган лавозим дейишганди. Аслида талабалар ҳаётини ташкил этиш, уларнинг бўш вақтини тўғри йўлга қўйиш борасида бир олам янгиликларни жорий этса бўларкан.

Тиббиётда замонавий усуллари татбиқ этиш кундалик иш маромига айлана борди. Илк бор “Педиатр” деб аталган кооператив ташкил этилганда айримсоҳа ходимлари ҳам бу янгиликни тўғри қабул қилишмади. Аслида бу йўлдан бориш тиббиётни халқ ҳаётига яқинлаштиришни мақсад қилганди. Ўша кооператив ташкилот негизда “Оталарингология” деб аталган хусусий корхона вужудга келдики, у шу кунларда ҳам муваффақиятли давом этмоқда.

Энди Саидакром Ҳасанов ортдан борган издошларини сулола ҳақида. Укаси Абдураҳмон Ҳасанов 1972

йилда ТошМИнинг даволаш факультетини битириб, клиник ординатуранга ўтади ва эндиликда ўз номи билан аталган хусусий клиникани бошқармоқда. Абдураҳмоннинг келини Дилбар Ҳасанова ҳам олий тоифали шифокор бўлиб, ихтисослашувидан кейин лор соҳасида фаолият юритмоқда. Опасининг иккинчи ўғли Сайфиддин Орипов лор бўйича тажрибали мутахассис, Врачлар малакасини ошириш институти лор кафедраси муdiri. Ўғли Улуғбек биринчи ТошМИнинг даволаш факультетини битириб, лор соҳасини танлади, номзодлик, докторлик диссертацияларини муваффақиятли ёқлаб, Тиббиёт академиясида лор кафедрасида мудирлик қилмоқда. Келини Шоирахон, Абдураҳмоннинг ўғли Абзалхон, қизи Маҳфузахон, укаси Саидкамолнинг қизлари Донохон, опасининг набираси Туйғунхон, жияни Сайфиддиннинг ўғли Салоҳиддин укаси Саидраҳмоннинг ўғли Мухторхон, келини Дилбарнинг набираси келини Нигорахон ҳам лор соҳасида фаолият юритмоқда. Хуллас, сулоланинг 13 нафар аъзоларидан 4таси фан доктори, 3 таси фан номзоди (1 таси доцент) унвонларига сазовор бўлишган.

Сулола сарвари Саидакром Ҳасанов бугун ҳам изланишдан тўхтамаган. Мана, олимнинг

сўнги ишланмалари ҳақида. Соҳа мутахассисларининг айтишича, одамнинг тишларига қараб бурун тўсиғининг ҳолатини айтиш мумкин экан. Агар бурун тўсиғи қийиқ бўлса, тишлар садафи ҳам эгри-бугри бўлади. Уни тўғрилаш учун брикет қилиш, яъни сим билан текислаш кифоя эмас. Саидакром Ҳасанов бошчилигидаги олимларнинг тавсиясига кўра бурун тўсиғи операция қилиниб, тегишли жой бўшагирилса, тишлар ҳам эркин жойлашади. Бу хулосага оталаринголог ва стоматологларнинг ҳамкорликдаги фаолияти натижасида эришилди.

Оилавий тадбирларда сулолага мансуб қариндошлар учрашиб қолишади. Қизик, шундай дамларда суҳбат қайси мавзуда бўлар экан?

— Биз ишлаётган соҳада қандай янгиликлар содир бўлганлигини, ким ўз фаолиятида қайси истиқболли усуллари қўлланганлиги ҳақида гаплашамиз, — дейди сулола сарвари Саидакром Ҳасанов.

Аслида уларни ана шу мавзудаги суҳбатлар билантирган. “Қуш уясида қўрганини қиладди” дейишди. Қани энди, ҳар бир оилада ҳам шундай издошлар кўпайиб, халқимиз ҳолатини чиқараверса...

Шухрат ЖАББОРОВ,
Ўзбекистон Республикасида
хизмат кўрсатган журналист

Жараён

Миш-мишларга ойдинлик киритилди

Олий Мажлис Қонунчилик палатасидаги Ўзбекистон Халқ демократик партияси фракциясининг 2020 йил дастлабки олти ойлик фаолияти бўйича онлайн матбуот анжумани бўлиб ўтди.

Унда партия фаоллари ва ОАВ ходимлари иштирок этиб, партиянинг йил бошидан шу кунга қадар олиб борган ишлари, қонун ижодкорлиги ва жамиятимизда юзага келётган воқеа-ҳодисаларга муносабатидан бохабар бўлди.

Анжуман бошида 2020 йил 14 июль кун Президент раҳнбарлигида ўтган видеоселектор йиғилишида муҳокама этилган масалалар, белгиланган вазифаларга алоҳида эътибор қаратилди. Йиғилишда ёшлар ва хотин-қизларнинг муаммоларини ҳал этиш бўйича зарур йўналишлар кўрсатиб ўтилди. Хусусан, мактаб битирувчиларини ўқиш ва ишга жалб этиш масалалари муҳокама

қилинди. Ёшлар хотин-қизлар манфаатини ҳимоя қилиш, уларнинг бандлигини таъминлаш масалалари бўйича ҳам сўз юритилди.

Партиянинг парламентдаги фракцияси раҳбари Улуғбек Иноятлов, давлатимиз раҳбарининг “Саховат ва кўмак” умумхалқ ҳаракатини ташкил қилиш ва амалга ошириш ташаббусининг мазмун-моҳиятини кенг оммага етказиш мақсадида партия ташкилотлари ва барча даражадаги депутатлик гуруҳлари томонидан республика миқёсида мазкур хайрия акцияси ўтказилгани ҳамда ушбу тадбир айна пайтда пандемия туфайли иқтисодий

қийинчиликка учраётган аҳолига қўл келганини айтиб ўтди. Тадбирда қайд этилишича, “Партия кўнглиллари жамоалари” ташкил этилиб, бугунги кунгача 7000 га яқин маҳаллада тарғибот ишлари олиб борилди.

Анжуман давомида журналистлар томонидан берилган саволларнинг асосий қисмини пандемия ҳолати ва бунда аҳолини қўллаб-қувватлаш масалалари бўйича амалга оширилаётган ишлар ҳамда одамлар орасидаги миш-мишлар, узунқулоқ гапларнинг ҳам тагида нималар борлиги ташкил этди.

Хусусан, кам таъминланган аҳолига ажратилаётган хайрия пуллари ва озиқ-овқат маҳсулотларининг тўлиқ етиб бормаслигида баъзан масъулиятсиз ходимларнинг лоқайдлиги сабаб бўлса, баъзан аҳолининг олиб борилаётган тарғибот-ташвиқот ишларини тўғри тушунамслиги ҳам кўнгилсиз ҳолатларни келтириб чиқармоқда.

Фракция аъзолари шунга ўхшаш қатор саволларга тадбир давомида ойдинлик киритиб ўтди.

Бегали ЭШОНҚУЛОВ,
“Жамият” муҳбири

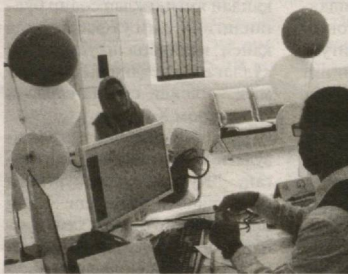

Захира учун ажратилган маблағларни «еб кетиш» ва бошқа ҳолат билан боғлиқ 87 та жиноят фош этилди — Бош прокуратура.

Субсидиядан оқилона фойдалана оляпмизми?

Даромади юқори бўлмаган шахсларга бошланғич бадал ёки кредит фоиз тўловларининг бир қисмини қоплаб бериш учун давлат бюджетидан қайтариб берилмайдиган маблағ - субсидияларнинг ажратилиши янги уй-жой сотиб олиш истагида “ёнаётган”, лекин ҳамёни бироз “қўтармаётган” фуқаролар учун айтилган муддао бўлди.

Маълумки, субсидия олиш учун аризаларни Давлат хизматлари марказлари ёки my.gov.uz портали орқали электрон тарзда бериш мумкин. Бу борадаги аризалар жорий йилнинг 1 октябрга қадар қабул қилиниши белгиланган.

— Вилоятимизда жорий йилнинг 8 июль ҳолатига субсидия олиш истагидаги 1361 фуқаролардан мурожаатлар келиб тушган, — дейди ДХА Фарғона вилоят бошқармаси бўлим бошлиғи Фарҳод Нугманов. — Аризаларнинг 278 тасига белгиланган тартибларга тўғри келмаганлиги ва етарли балл тўплай олмаганлиги боис рад жавоби берилган. 87 та ҳолатда фуқароларга махсус комиссия томо-

нидан ижобий хулосалар билдирилган. Айтилган кунларда эса 996 та мурожаат кўриб чиқиш жараёнида.

Мазкур маблағлар фақатгина уй-жой шароитини яхшилашга муҳтож бўлган оилалар, оғир ижтимоий вазиятга тушиб қолган хотин-қизлар, мамлакат ижтимоий ҳаётига фаол иштирок этаётган ёшлар ва шу тоифага бошқа Ўзбекистон фуқароларига ажратилиши қонунчиликтида кўзда тутилган. Шу боисдан туман ва шаҳарларда тузилган комиссия аъзолари ҳар бир фуқаронинг оилавий шароити ва даромадлари, ижтимоий аҳолини мукамал ўрганишяпти. Тўғри, аризаларни кўриб чиқиш жараёни қузатувчиларга бироз суст кетаётгандек туюлиши мумкин. Лекин энг асосий мақсад - субсидиялар айланиб эгасига етиб боришини таъминлаш зарур. Бундай вазиятда эса шовша-шувшарчиликка йўл қўйиб бўлмайди.

— Оилада кўпчиликмиз, тўнғич фарзанд бўлганлигим учун алоҳида уй зарур эди, — дейди Ёзёвон тумани Беруний кўчасида истикомат қилувчи Маҳмуджон Ҳамиджонов. — Лекин йиғинган пул бўлсаю оиладаги кам-қўстга индамай сарфламасдан тура олмас экансиз, бу ёғи ўзбек-

қилди. Яқин кунларда Нозима ҳам янги уйли бўлади.

Бу каби мисолларни кўплаб келтириш мумкин.

чилик... Шунинг учун йиллар давомида озгина маблағ етишмаслиги туфайли янги намунадаги уйлارга бошланғич тўлов қила олмаётгандик. Рўзғордан ортмаётганди. Ҳа, деган туяга малад дейишгани рост экан. Ажойиб имконият — субсидия тўлаб бериш ҳақидаги сертификатни қўлга киритдим, кўнглим жойига тушди, камим тўлди. Бундан тез фурсатларда унумли фойдаланаман.

Кувалик Достон Аҳмаджонов ҳам субсидия берилиши ҳақида эшитдию анчадан буён янги уй-жойга бошланғич тўлов қила олмаётгани учун имкониятдан унумли фойдалангани келди. Ҳужжатларни Давлат хизматлари марказига топшириб махсус комиссиянинг ижобий хулосасини олди.

Фарғона шахрилик Нозима Имомова ҳам аёл боши билан оғир вазиятларни бошидан кечирди. Ҳаёт уни умр йўлларида жиддий синовлардан ўтказди. Мурожаатига асосан субсидиянинг берилиши рўзғордан орттириб, емай-ичмай жамғариб бораётган маблағларига барака ҳада

Алоҳида таъкидлаш жоизки, субсидия олиш учун ариза топшириш ҳар бир мурожаатчига пул маблағи берилди, дегани эмас. Бунинг учун белгиланган талабларга жавоб бериш лозим. Авваламбор, масъул органлар вакилларидан шакллантирилган махсус комиссия ариза берувчиларга мезонлар бўйича балл беради. Масъул органлар — ички ишлар бўлими, молия бўлими, давлат солиқ инспекцияси, бандликка қўмақлаштиш маркази, кадастр корхонаси, маҳалла ва оилани қўллаб-қувватлаш бўлими, Ёшлар Иттифоқи туман кенгаши, туман-шаҳар ҳокимликлари, иштирок этувчи тижорат банклари... Буларнинг ҳаммаси ариза берувчи томонидан тақдим этилган ҳужжатларнинг ҳаққоний эканлигини текшириш учун зарур.

Юқорида таъкидлаб ўтилган ижтимоий мезонлар эса муҳтож фуқароларни аниқлашга, уларнинг уй-жой шароитини яхшилашга хизмат қилади.

Элёр ЭҲСОНОВ

Ёшларга шароит яратиш, уларни қўллаб-қувватлаш кераклиги ҳақида кўп гапирилади. Очигини айтиш керак, бундай гапларнинг кўпи умумий, бандларпарвоз. Ёшларга жони ачийдиган одам умумий гаплардан қочиб, уларни бугун ўйлантириб, қийнаб турган муаммоларни ҳал этиш ҳақида гапирини керак, деб ўйлайман. Шунда ҳолат яхшиланади.

Президентимиз раҳбарлигида 14 июль кuni ўтказилган видеоселектор йиғилишида ёшлар ва хотин-қизлар бандлигини ошириш, уларни даромад манбаи билан таъминлаш масалалари муҳокама этилиб, аниқ вазифалар қўйилди. Энди ижро ҳокимияти, мутасадди ташкилотлар бу масалага муносабатни тубдан ўзгартириши керак.

Ярим йилдан буён дунёнинг аксарият мамлакатларида пандемия сабабли қатор иқтисодий муаммолар юзага келди. Карантин шароитида юзага келган ҳозирги мураккаб даврда ишсизлар сони сезиларли даражада ошди. Шунинг учун бугун мамлакатимизда ҳам

аҳолининг даромад манбаини яратиш масаласи ниҳоятда долзарб масала сифатида кун тартибига чиқди. Биз депутатлар ҳам бу борадаги ишларни амалга оширишга масъулмиз.

Йиғилишида Ўзбекистонда ишсизларнинг 732 минг нафари ёшлар, 834 минг нафари хотин-қизлар экани таъкидлаб ўтилди. Албатта, бунга шунчаки рақам сифатида қарамаслигимиз керак, балки шунча ёшнинг, шунча хотин-қизларнинг ҳаётини ўзгартириш, уларнинг орзу-мақсадларига эришиши учун йўл очиб, кўмак бериш вазифаси олдимизда турганини ўйлашимиз керак. Хоҳ талбиркор бўлайлик, хоҳ ҳукумат вакили, хоҳ депу-

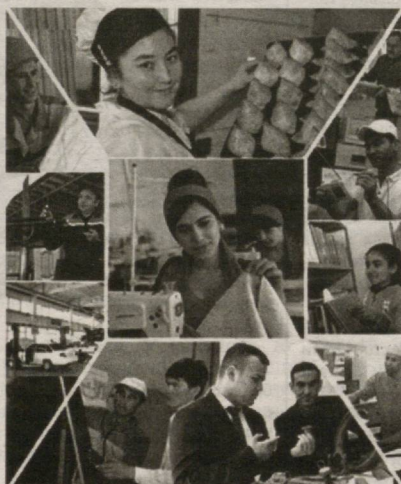
Кун ўтса бўлади, деб яшаш керак эмас

Депутат фикри

7-синфдан бошлаб ўқувчиларнинг касблар кесимида қизиқиши аниқланади. 8-9-синф ўқувчилари дастурчи, дизайнер, таржимон каби истикболли касблар учун пойдевор бўладиган билим ва кўникмаларни эгаллайди. 10-синфдан робототехника, дастурлаш каби талаб юқори касбларга ўргатиш йўлга қўйилади. Жорий йил охиригача маҳаллаларда 136 та касб-хунар ўқитиш маскани, қисқа муддатли касб-хунарга ўқитиш курслари ташкил этилади. Ушбу тизим аҳоли бандлигини таъминлашга қаратилган ислохотларни янги босқичга олиб чиқади, деб ўйлайман.

Демак, сиёсий партияларга, парламент ва депутатларга берилган қонуний ҳуқуқ ва имкониятлардан фойдаланган ҳолда, бу жараёнда фаол иштирок этишимиз, бу бўйича доимий мониторинг ўрнатишимиз талаб этилади. Меҳнат бозоридаги ҳақиқий аҳолини мунтазам равишда ўрганиб, бунга парламент даражасида муҳокама қилишимиз, энг асосийси, бундай муҳокамалардан натижа бўлиши учун курашимиз зарур.

Шербек БҮРОНОВ,
Олий Мажлис Қонунчилик палатаси депутати

тат, бу масалани ҳал этишга жавобгармиз.

Худудларда ўрганишлар, аҳоли билан олиб борилган мулоқотлар жараёнида гувоҳи бўлдикки, ишсизларнинг кўп-

бошлаб мактаб директори ва ўқитувчиларга ўқувчиларнинг олий таълимга кириши, касб эгаллаб, ўз ишини топиши даражасига қараб оширилган иш ҳақи тўланади. Бунинг учун

чилигини ёшлар, турмушда қийинчиликларга дуч келган хотин-қизлар, ногиронлиги бўлган шахслар ташкил қилмоқда. Ҳар бир инсонда нимагадир қизиқиш бўлади, у шунга қараб касб-корга эга бўлади. Бу қизиқиш вақтида аниқланиб, тўғри йўналтирилса, ўша одамга ҳам, жамиятга ҳам фойда келтиради.

Маҳалла ва оилани қўллаб-қувватлаш вазирлигига 33 минг 380 нафар аёлни ҳаётга мотивациялаш ва касбга ўргатиш бўйича қисқа ўқув курсларини ташкил қилиш вазифаси юклатилди.

XIX аср “мўъжизалар асри” бўлди, десам, муболаға бўлмас. Ер шарининг бир томонидан космик кемалар кўкка парвоз қилса, иккинчи томонида “қовун”лар экилди. Бу ҳолат ҳозирга қадар “Ойнинг қоронғу” томони сифатида башариятни чуқур ўйга толдириб келади.

Учта кўрқув

ўзи бемор, камига беморини ҳам алдайдиган, шунингдек, устоз мақомида шоғирларининг ҳам онгини захарлайдиган бундай “табиб”лар ҳар қандай жамият учун бирдек хавфли бўлгани ҳолда..?

Ҳар биримиз жамият ичра мавжуд, мужассам бўлганимиз ҳолда ундан холи ва ташқарида эмасмиз! Барчамиз унинг узвий, ажралмас бўлагимиз. Худди шундай, бемор “табиб”, уларнинг гумашталарию кўлаб-қувватлаш орқали манфаатдор бўлаётганлар ҳам!

Ачинарли жиҳати, мутасаддилар, муассислар ва жойлардаги раҳбарлар ўз манфаатлари йўлида шундай, филоий “табиб”ларни ёмонотлиқ қилишиб, “пост”лардан четлаштириб, тамағир ва шуҳратпараст, сохта “табиб”ларга муружаат қилиш орқали “умумлард”ни янада чуқурлаштиришмоқдалар.

“Бемор”нинг тақдирига бефарқ бўлмаган, унинг қисмати ни ўз қисмати деб билган, бармоқ билан санарли филоий “табиб”лар ўз соҳасидан четлаштирилиб, сохта ва ношуд “табиб”лар улуғланишидан фақат дарди оғирлашиб бораётган бемор – жамият азият чеқмоқда. Бемор қисмати ни ўз қисмати деб билган ва унинг ҳолатига ҳеч қачон бефарқ бўлмаган, “табиб” эса тоқат қила олмай, энг шимариб, “муолажа”га тушаётган. Натижада, танаси ҳам, тафаккури ҳам, имони ҳам бирдек хаста “табиб”лар ва уларнинг хаста раҳнамоларининг тазйиқлари га учраётган.

“Табиб”ликка даъвогарлар миллионлаб, аммо аминман уларнинг бирортаси ҳам: “Хўш, жаноб “табиб” Сиз қай бир тоифага мансубсиз?” деган саволга жавоб бера олмайди.

Фидойилик қоралиб, ёлгонлар улуглангани учун жамиятнинг табобатхонаси, тиббиёт маскани ҳисобланмиш – ОАВ ва даврий нашрлар ҳам бугунга келиб чин маънода хасталанганлардан иборат хастахонага айланиб қолди, десам, муболаға қилмаган бўламан. Ва бу – аини ҳақиқат!

Бу ҳол, айниқса, фаолияти-

мизда ва ижтимоий тармоқда яққол аксини топмоқда. Хасталик даражаси ўта юқори бўлган ёлланма “табиб” – “Трол”лар ва “қўлдан ем ейдиган” Ахборот хизмати ходимлари дардини хаспўшлаб бекитиш орқали атрофимизни тораб қамраб олаётган вабо – коррупциянинг янада қучайишига сабаб бўлмоқда. “Трол” ва манфаатдор сохта “табиб”лару ахборот хизмати ходимларининг вазифаси олов қамраб олган ўрмонни бу балодан халос қилиш эмас, аксинча, “пуф”лаб алангани авж олдиришдангина иборат бўлиб қолди.

Жойлардаги айрим раҳбарлар соҳа фидойилари нишонига айлинишга, эгаллаб турган лавозимини сақлаб қолиш илн-жида уларнинг чиқишларини ёлгонга чиқариб, омма қарши-сида шаънини булғаш мақсадида орсиз, шаънсиз, таъма илн-жида ҳеч қандай мунофиқлик ва пасткашликдан тап тортмай-диган “Трол”лар орқали ижтимоий тармоқларда турли хуружлар уюштиришмоқда...

Улар фидойиликни тушунишмайди. Бу сўз ҳам, хислат ҳам уларга бегона. Улар фидойиликни ғаламислик деб билишади ва фидойиларни худди шундай ном билан аташади.

Фидойилик – сўзда, эътирофда эмас, инсон тий-натида мужассам бўлган ноёб хислат. Фидойилик ватанпарварликнинг энг олий намуна-сидир. Фидойи инсон ҳар қандай ҳолда ҳам умумманфаат йўлида хизмат қилувчи шахсдир. Ҳар қандай эътибор ва манфаатдор қилиш орқали ёхуд тазйиқлар ҳам уни собитқадамликдан чекинтира олмайди. Фақат шундай – улугинсоний туйғуга эга бўла олганларгина жамият табиби – журналист мақомига лойиқ.

Нажот қайда?

Бугунги кунда журналист-

ларни икки турдаги кўрқув қамраб олган. Биринчиси – ички цензура, иккинчиси эса – интернет.

ОАВ ва даврий нашрлар иккинчи кўрқув – интернет-ни маҳв этиши мумкин, аммо айнан биринчи кўрқув – ички цензура бунга йўл қўймайди. Айнан ўша, ички кўрқув даврий нашрларни ўз қобигига олдингилан ҳам қаттиқроқ ўранишга мажбур қилди ва муштарийнинг ишончини йўқотди. Ўз навбатида, бу икки кўрқув учинчи кўрқувнинг келиб чиқишига сабаб бўлди. Энди даврий нашрлар ходимларининг кўнглида “Бундан бугунга қандай қилиб, ниманинг ҳисобидан кун кўриш ва жон сақлаш” хавотири турибди.

Даврий нашрлар халқ ишончини йўқотиш билан бирга, обуначи – боқувчисини ҳам йўқотди. Интернет орқали пул топиш учун эса маънавий жасорат етишмайди. Интернет орқали яхши пул топиш, ҳеч кимга қарам бўлмаган ҳолда кун кўриш мумкин, аммо интернетдан фойдаланувчи газеталарда бериб борилаётган ахборотларни ўқимади. Уларга ишончлими, йўқми интернет тармоқларида берилаётган материаллар қизиқарлироқ. Одамлар шов-шувга, кўпол бўлса ҳам ёмон, ёқимсиз хабарларга ўч бўлиб қолди. Уларга мамлакатдаги ислохотлардан кўра кўпроқ физку-фужур, олди-қонди гаплар қизиқроқ туюлмоқда.

Туман, шаҳар ва вилоятдаги ақсарият, деярли барча даврий нашрлар муассис қарамонига йиллик обунаси – ададини 1500-2000 тага етказиб, йил охиригача “газета”ларини чоп этиш билан кифояланиб қолмоқда.

Янги давр – янгича ёндашувни, ўзгаришларни талаб этмоқда. Муштарий ҳам кечаги “мажбурий обуна” дейилса, топган-тутганини шундоққина тутқазиб, бола-чақаси ризқини бир ҳовуч лаганбардор, малдох, ношуд ва тамағир нусхалар билан бўлишадиган аной муштарий эмас. Нимани истаётганини, нимани ўқишни биладиган муштарийлар ҳам бор: талабни ҳам шунга яраша қўяди. Ҳали-ҳануз боқимандалик кайфиятидаги даврий нашрлар эса бу талабни тушунишга ё савияси ёки маънавий жасорати етишмай, қандай йўл тутишни билмай, аросатда.

Ҳазрат Навоий “Эл нетиб топқай мени ким, мен ўзимни топмасам” деганларидек, ОАВ ва даврий нашрлар ҳам ҳам ўзлигини топмас экан, эл аларни нетиб топгай? Дарҳақиқат, ОАВ ва даврий нашрлар ўз йўли тутиб, “ўз-лиги”ни аниқлатмас экан, ҳали бундай аросатда узоқ ўртаниши ҳеч гап эмас.

**Эркин НОРСАФАР,
Ўзбекистон Ёзувчилар
юшмаси аъзоси**

Қайсики, собиқ тоталитар тузумининг “соя”сидан баҳраманд бўлиб, “ранги”дан ранг олган Маонинг “чумчуқ”ларга қарши “репресия”си қурбонларидан илҳомландими, қонли “Темир парда” диктатураси ҳам “Сендан қолсам, бурнимни кесаман” қабилида бирида “жўхори”лаштириш, яна бирида эса “дангаса, текинхўр” деб топилган эшакларга қарши бошлаган “инквизиция”си “муваффақияти”дан сўнг Украинада ҳам “ҳайвонларга қирон келтириштириш”, деган айбловлар билан бўриларни отиб ўлдиришга буйруқ берилиб, овчиларнинг оммавий сафарбарлиги эълон қилинган эди.

Мусобақа ташкил этилиб, кўпроқ бўри ўлдирилганларга мукофотлар эълон қилинди: бўриларга осмон узоқ, ер эса қаттиқ келди. “Оммавий қирғин фатвоси”дан ҳатто унда-мунда бекинган битта-яримта бўри ҳам қочиб қутила олмади: буткул қириб ташланиб, одамлар ҳам, ҳайвонот олами ҳам “елкаси”дан нафас олди, тўё.

Дарҳақиқат, шундан кейинги санокчи йиллар ичида ўрмон, тоғлик ва адирликларда ёввойи ҳайвонларнинг катта-катта уюрлари пайдо бўлди. Бора-бора уларнинг адади ақл-бобар қилмас даражада ошиб, ўрмону кенгликларга ҳам сигмай қолди.

Аммо... Аммо қутилмаганда ҳайвонлар орасида юқумли касаллик тарқалди: ҳайвонлар кўпайишгандан ҳам кўра тезроқ нобуд бўла бошлади. Сафарбар қилинган ҳарбийлар ва ҳукумат вакиллари ўрмон, тоғу-тош ва далалардаги ҳайвонлар жасадини йиғиштиришга улғура олмай қолди. Касаллик кушлар ва уй ҳайвонлар орасида ҳам тарқалгач, фожианинг кўлами янада кенгайди...

Фақат шундагина жаноблар бўриларга қирон келтириш орқали нечоғлик катта хатога йўл қўйишганини англаб етади. Мамлакатда бирорта ҳам бўри қолмагани учун четдан, хориждан бўри сотиб олишларига тўғри келади.

Бироқ... юз берган ушбу фожа сабаб бузилган табият мувозанатини тиклаш учун яна узоқ йиллар керак бўлади...

Улар очоқат ва ваҳший деб билган жонзот эса аслида табият санитарии вазифасини бажарувчи, шунингдек, ҳайвонларнинг кўпайиб кетишининг олдини олиб, табиий мувозанатни сақловчи эди...

Кишилик жамиятида ҳам худди шундай, соҳалардо му-

возанатни сақлаб тургучи куч бор. Бир вақтлар, ҳа айнан бир вақтлар номи тилга олингудек бўлса, раҳбарларнинг “товонидан қора тер” чиқиб кетадиган, жамиятда тозаловчи, маънавий мувозанатни сақловчи вазифасини бажарувчи фидойилардан иборат соҳа бор эди...

Кейинги узоқ йиллар давомида уларга қарши кўринмас кучлар томонидан олиб борилаган муттасил, изчил ва шабақтсиз курашлар сабаб шундоқ ҳам ҳимоясиз, сафи сийраклашиб қолган ушбу “санитар”ларни бутун топиш душвор ишга айланди.

Украинадаги бўриларга, Хитойда чумчуқларга қисматдош қилинганлар қайси соҳа вакиллари эди? Жула оғир, муҳим ва жуда масъулиятли вазифа – Жамиятни коррупция атламиш белвао иллатдан тозалаб, фафлат уйқусида бўлганларни эса мудо-мудо хушёр тортирувчи ушбу соҳа вакиллари кимлар эди?

Табибнинг ўзи бемор бўлса?..

Бу – даврий нашрлар ва оммавий ахборот воситалари ходимларидир! Оммавий ахборот воситалари ва даврий нашрлар – Жамиятнинг табиби! Одатда, табибдан малака, илм ва юқори салоҳият талаб этилади. Журналистдан эса, аввало, маънавий жасорат. Агар тажрибали, илм ва салоҳиятли журналистда энг муҳим хислат – маънавий жасорат етишмас экан, демак, табибликка даъвогарнинг ўзи хаста, бемор ҳисобланади. Тозаловчи эмас, касаллик тарқатувчисига айланиб қолган хаста, беморнинг эса табибликни даъво қилишга ҳақи йўқ!

Дейлик, жамият хаста. Табиб деб билган беморимиз эса ўша хаста беморини ранжитишдан хавотирда (манфаат илн-жида) дардини яшириш, хаспўшлаш билан машғул. Дорининг аччиқлигидан хархаша қилаётган бемор – Жамиятнинг кўнглига қараб, ширин дори (ёлгон, кўз-бўямачилик) тутқазиб, дардини янада оғирлаштиради.

Хўш, жаноб масъул ва мутасаддилар-у, муассислар! Сиз шундай “табиб”га ўзингизнинг, яқинларингизнинг, жондан азиз бўлган фарзандларингизнинг тақдирини ишониб топширган бўлармидингиз? Аминман, бир овоздан, баралла “йўқ!”, деб жавоб берасиз? Унда, бундай тоифага мансуб “табиб”ларни улуғлаб, олқишлаш, қўлаб-қувватлашингизни қандай баҳолаш мумкин? Бу ниманинг белгиси? Нодонлик, жоҳиликнингми ёхуд имон-эътиқоднинг заифлиги? Зеро,

Бўстонликдаги давлат ташкилотларига тегишли санаторийлар хусусийлаштирилиши мумкин.

МАОШИ РЎЗФОР ТЕБРАТИШГА ЕТМАЙДИГАН

ёхуд кичик маблағнинг катта фойдаси

Ўтган йилларда хориж хайрия жамғармалари маҳаллий нодавлат ташкилотлар билан ҳамкорликда ижтимоий ҳимояга муҳтож хотин-қизларни иш билан банд этиш мақсадида бир лойиҳа устида ишлади. Уларга манзилли ёрдам бериш режалаштирилгани учун ҳар бир туманда тегишли давлат ташкилотлари билан ҳамкорликда шундай хотин-қизлар аниқланди. Уларнинг рўйхатини тузиб берди, ижтимоий ҳолати, нимадан азият чекканлиги ҳамда молиявий аҳволи, агар имкони бўлса, қўлидан нималар келиши, қайси йўналишда ёрдам олиши мумкинлиги ҳақида тўлиқ рўйхат шакллантирилди. Шундан сўнг ушбу ташкилот вакиллари шу қизларни тўплаб, тажрибали мутахассислар иштирокида уларга қисқа муддатли тренинглар ўта бошлади. Тренингда нафақат оилавий муносабатларда аёлнинг ўрни, балки унинг ўзига нисбатан ишончи ортишига туртки бўлувчи машғулотлар ҳам ўтилди. Шу машғулотлардан сўнг аёлларнинг ҳаётга қарашлари ўзгарди ва энди нималардир қила олиши мумкинлигини ўзлари англай бошладилар. Ана шунда уларга моддий имконият берилди. Кимгадир совуткич ва соғин сигир, кимгадир гилам тўқиши учун хомашё ва ускуна, кимгадир пишириқ тайёрлаб фойда кўриши учун печлар бепул тарқатилди.

Хуллас, ҳар бир аёлнинг имкониятидан келиб чиққан ҳолда мақсадли ёрдам кўрсатилди ва улар ўзига ишонган ҳолда кичик рўзгориди ўзгаришларни амалга ошира бошладилар.

Эҳтимол, шу билан лойиҳа яқун топиши мумкин эди. Аммо орадан бироз вақт ўтгач, уларнинг ҳаётида ростдан ҳам ўзгариш содир бўлди йўқми, буни билиш мақсадида лойиҳа ташаббускорлари кўргазма ташкил қилди. Бу ўзига хос мотивация эди аслида. Кўргазма иштирокчилари, ижтимоий ҳимояга муҳтож хотин-қизлар ўз ҳаётидаги ўзгаришларни маҳсулотларини намойиш этиш орқали кўрсата билдилар. Ҳар бир аёл билан гаплашар экансиз, кейинги олти ой ичида ҳаёти қанчалик ўзгариб кетганлигини дилдан ҳис қилиш мумкин эди. Ваҳоланки бир неча ой аввал бу аёллар зўравонликдан жабр чекапман, оилавий можаролардан зарарчилик, ҳаётдан тўйдим, деган аёллар эди...

Илк қадамлар

Бу мисол мақоланинг кейинги қисмини ўқигач, асосий мавзуга мос тушмаётгандай туюлар. Аммо хулоса қилишга шоямманг. Бугун мамлакатимизда узоқ йиллар давомида айтилмаган фактлар ошқор этилди! Камбағал аҳолининг мавжудлиги ва бунга қарши кураш учун жиддий қадамлар ташланди. Ўзбекистон Иқтисодиёт ва sanoat вазирлиги Иқтисодий тараққиёт ва камбағалликни қисқартириш вазирлиги сифатида қайта ташкил этилди. 2020 йилда камбағалликни қисқартириш бўйича чораларни мо-

лиялаштириш учун 100 миллиард сўм ажратилади. Келгусида ушбу мақсадлар учун мўлжалланган маблағлар давлат бюджетидан молиялаштирилади.

Шунингдек, бу борда кам таъминланган ва ишсиз аҳоли қатламлари, асосан аёллар ва ёшларни тадбиркорликка жалб қилиш, уларнинг меҳнат фалоглигини ошириш ва касбий таълим бўйича ҳукумат қарори лойиҳаси ишлаб чиқиши белгиланган. Вазирлик томонидан давлат заҳираларини бошқариш тизимини такомиллаштириш ва маҳсулотлар нархи кескин ошишининг олдини олиш бўйича механизмлар назарда тутилган президент қарори лойиҳаси ишлаб чиқилди.

1 октябрга қадар янги вазирлик томонидан тўртта муҳим ҳужжат ишлаб чиқиши белгиланган: «Ўзбекистон Республикасининг 2030 йилгача «Ижтимоий-иқтисодий ривожланиш концепцияси», «Саноатни ривожлантириш стратегияси», «Камбағалликни қисқартириш дастури» ҳамда 2021 йилдан бошлаб барча ҳудудларда истеъмол саватчаси ва тирикчилик учун зарур энг кам миқдорлар жорий қилинишини кўзлаган.

Давлат маблағининг мониторингини ким юритади?

Аллақачон ҳокимлик ва бошқа ташкилотлар ахборот хизматлари томонидан жойларда аҳолини камбағалликдан чиқариш бўйича ишлар бошлаб юборилгани ҳақида хабарлар берилмоқда. Қайси-

бундай маблағлар натижасини ўйламаймиз? Ўтган йилларда ижтимоий ҳимояга муҳтож аҳолига тарқатилаётган турли кўринишдаги (жўжа, кўчат, қорамол ва ҳ.к.) субсидиялар қандай натижа бергани билан ҳеч ким қизиққани йўқ. Баъзида ҳатто ҳисобот учунгина, аҳоли истамасида, уларга товуқ, жўжа тарқатилганига гувоҳ бўлдик. Бу давлат маблағининг самарасиз ишлатилаётганидан дарак бермайдими? Эҳтимол, эндиликда камбағалликка қарши курашиш бўйича тизим яратилгани бу масалада ўзгариш ясайдими? Аммо ҳамон аввалги йиллардаги каби фақат рўйхат билангина ишлар амалга оширилаётгани ҳақиқат. Ишлар тизимли ташкил этилаётган бўлса-да, камбағалликдан чиқишга бу саяёҳаракатлар ёрдам берадими-йўқми, ҳамон бу масала очиклигича қолмоқда. Сабаби, ҳар қандай субсидияни ишлатиш барибир инсон омилига бориб тақалади. Бу эса ҳар бир ҳолатда индивидуал ёндашувни талаб этади. Умуман, мамлакатимизда камбағалликдан чиқишда қайси мезонларга эътибор қаратиш маъқулроқ бўлиши ҳуусида иқтисодчи мутахассиснинг фикрларидан олдин камбағаллик ўзи нима ва дунё бунга қарши қандай курашмоқда, деган саволларга жавоб олсак.

2018 йилда иш билан банд аҳолининг 8 фоизи 1,9 долларидан кам маблағга кун кечирган

Бирлашган Миллатлар Ташкилоти ҳисоботига кўра, 2000 йилдан бошлаб дунё миқсидида қашшоқлик кўрсаткичлари икки карра камайган бўл-

са-да, ривожланаётган давлатларда ҳар ўн кишидан биттаси камбағаллик даражасидан паст кўрсаткич билан яшамоқда (халқаро статистикага кўра, бу аҳоли жон бошига бир кун учун 1,9 АҚШ долларини ташкил қилади). Бу борда Шарқий ва Жануби-шарқий Осиёда муваффақиятлар кўзга ташланган, аммо Африка жанубидаги давлатлар аҳолисининг 42 фоизи қашшоқликда умр кечиради.

Қашшоқлик ўзи нима? Қашшоқлик фақатгина аниқ манзил маконда яшаш учун даромад ва ресурсларнинг етишмаслиги эмас. У тўйиб овқатланмаслик, таълим, даволаниш, ижтимоий дискриминация ҳамда турли қарорлар қабул қилинишида иштирок этмаслик каби билан белгиланади. Мисол учун, 2015 йилда 736 миллион аҳоли қашшоқлик даражасида кун кечирган. Дунё аҳолисининг 10 фоизи қашшоқликда яшаб, соғлиқни сақлаш, таълим, санитария каби тизимлардан фойдаланиш имконига эга эмас. 25-34 ёшдаги камбағал ҳар 100 нафар эркак кишига шу аҳволдаги 122 нафар аёл тўғри келмоқда. 2030 йилга бориб, 160 миллион бола қашшоқлик даражасида яшашни эҳтимоли жуда катта.

Ўтган ўн йилликлар давомида турли давлатлар камбағалликка барҳам беришда яхши натижаларга эришдилар. Хусусан, 2015 йилда дунё бўйича 10 фоиз аҳоли ҳар кун 1,9 доллардан кам маблағга кун кечирган бўлса, 1990 йилда бу кўрсаткич 36 фоизни ташкил қилган, 1981 йилда эса 44 фоиз аҳоли бир кунда шунча маблағ ишлатган. 2013 йилнинг апрелида Жаҳон банки 2030 йилга қадар қашшоқликни 3 фоизга қадар камайтиришни режалаштирган. Қашшоқликка қарши курашишда яхши натижалар кузатилаётган бўлса-да, аммо уни амалга ошириш йўлида ҳар бир давлат олдида ўзига хос қи-

Тошкент вилоятида 37 туп дарахт кесилиб, табиатга 1 млрд сўмдан ортиқ зарар етказилгани аниқланди.

ОИЛАЛАР ЖУДА КЎП

дунёдаги қашшоқ мамлакатлар сирасига кирганди. Мустақилликни қўлга киритган йиллари Бангладешнинг 82 фоиз аҳолиси камбағал ҳисобланарди. Интернет тармоғига Бангладеш деб қидирувга берсангиз пластик чиқит ичида ўйнаётган ярим-яланғоч болалар, курилиши тугалланмаган бетон деворлардан иборат уйлар, сув босган қишлоқлар каби киши қалбини ларзага келтирувчи фотосуратлар чиқиб келаварди.

Аммо кутилмаганда 2000 йилдан бошлаб, айниқса, 2010 йилларга келиб мамлакат олға қадам ташлаб бошлади. Иқтисодий ўсиш йилига 6,5 фоизни ташкил қилди, бу Ҳиндистон ва Покистондан кўпроқ кўрсаткич саналади. Қашшоқлик эса 8,5 фоизгача қисқарди. Мамлакат аҳолиси ўсиши ҳам тезлашмоқда, бу кўрсаткич йилига 1,1 фоизни ташкил қилади.

Иқтисодий ўсишнинг сири тикувчилик саноатининг ривожланиши, арзон бозор ҳамда ишчиларнинг ҳуқуқсизлиги билан белгиланади. Бангладеш Покистон таркибидан бўлган пайти ҳуқуқат ишчилар ҳаракатига ва сепаратизмнинг олдини олиш мақсадида барча касаба уюшмаларига босим ўтказиб, уларнинг фаолиятсизлигига сабабчи бўлди. Бундай тартиб кейин ҳам қолиб, тadbиркорларга ишчиларни арзон ишлатиш учун яхши имконият яратди. Аммо иқтисодий ўсиш камбағалликдан чиқиш учун восита бўла олмади. Иқтисод тезлик билан ўсса-да, қашшоқликнинг камайиш темпи секинлашди. Мисол учун 2005 дан 2010 йилга қадар қашшоқлик ҳар йили 1,7 фоиздан тушиб борган бўлса, 2010 йилдан 2016 йилгача бу кўрсаткич 1,2 фоизни ташкил қилган. Бангладешликларнинг ҳаёт тарзига Ганга ва Брахмапутра дарёларининг тошиши таъсир кўрсатиб, маҳаллий аҳолининг уйи ва экин-тикинига жиддий зарар етказди. Сувга яқин жойлардаги уй-жойлар нисбатан арзон бўлиб, камбағал аҳоли шу ерга жойлашади ва тошқиндан ҳимояланиш учун пул тўламайди. Улар сув тошқинидан ҳимоя қиладиган қурилмалар қурилишида текин ишлаганга рози бўлишади.

Фақат ишсизлар эмас, ишчиларга ҳам кўмак керак

- Камбағал аҳоли деганда икки тоифани назарда тутиш мумкин, — дейди иқтисод фанлари доктори, профессор Мурод МУҲАММЕДОВ. — Биринчи тоифа камбағал аҳоли — бу ўз ҳаётини тузатишни иста-

майдиган, истаса-да, бунга ҳаракат қилишга дангасалик қилмайдиганлар. Иккинчи тоифаси эса маълум сабаблар туфайли шундай ҳолга келиб қолган, ишлашни истайдиган, аммо баъзи сабаблар билан бунга имкон тополмаган инсонлардир. Бугун шу инсонларга минимал даражада шарт-шароит яратиш, озроқ мадад берилса, улар ўз рўзгорини уйдлаб кетиши мумкин. Мамлакатимизда камбағалликни қисқартириш чоралари кўриляётгани, бу ҳақда манзилли дастурлар тузиляётгани оддий халқ тўғрисида ғамхўрликнинг юксак намунаси. Қолаверса, ушбу чоралар фақат бир томонлама эмас, турли соҳаларни қамраб олган ҳолда амалга оширилмоқда.

Аммо менинг назаримда, мамлакатимизда камбағалликка қарши курашнинг энг истиқболли чоралари қишлоқ ҳўжалигини жадал ривожлантириш билан узвий боғлиқ. Модомики, уни ривожлантиришга катта эътибор берилмас экан, аҳолининг камбағалликдан тез чиқиб кетиши жуда қийин. Биринчидан, республикамиз аҳолисининг қарийб ярми, яъни 49 фоизи қишлоқ ҳудудларида истиқомат қилади. Афсуски, улар қишин-ёзин меҳнат қилади, аммо бу меҳнати орқали старлича даромад ололмайди. Қишлоқ ҳўжалигига даромад олиш учун деҳқонга ёрдам жуда муҳим. Лекин мамлакатимизда қишлоқ ҳўжалиги соҳасига киритилётган инвестиция бор-йўғи 3,5 фоизни ташкил этади. Асосий инвестиция саноат корхоналари, шунингдек, иқтисодийнинг бошқа соҳаларига йўналтирилади. Натижада деҳқончилик қилиш учун кучли рағбат, меҳнатга муносиб даромад олиш имконини берувчи унумли иш ўринлари мавжуд эмас. Тўғри, бу йил камбағалликни қисқартириш мақсадида жойларда аҳолига деҳқончилик билан шуғулланиш учун субсидиялар ва бошқа имтиёзлар берилмоқда. Аммо бу қишлоқ аҳолисини камбағалликдан чиқариш учун етарли чора эмас.

Фермер ҳўжаликлари учун давлат буюртмасининг бекор қилинаётгани, кластер тизимига ўтилганини жуда катта ўзгариш сифатида баҳолаш мумкин. Японияда қишлоқ ҳўжалигидан олинган даромад мамлакат ялпи ички маҳсулотига қўшилган ҳисса 51 миллиард АҚШдолларини ташкил қилади, Норвегияда эса бу кўрсаткич 106 миллиард доллар. Тўғри, бу ривожланган давлатлар кўрсаткичи. Аммо мамлакатимиз ҳам қишлоқ ҳўжалиги ривожига жадалроқ янгиликлар киритмас, тармоққа йўналтирилган инвестицион ресурсларни кўпайтирмас экан, бу масалада сезиларли даражада силжиш ҳам бўлмайди, натижада аҳолини камбағалликдан чиқариш ҳолати ҳам шундай ҳолда қолади.

Камбағалликни қисқартиришда фақат ишсиз аҳолини назарда тутиш тўғри эмас. Мамлакатимизда ишлаётган бўлса-да, аммо маоши рўзгорини тебратишга етмайдиган оилалар ҳам жуда кўп. Бу иш берувчиларнинг, хусусан тadbиркорларнинг кам ойлик бериб, кўпроқ фойда оламан, деган тамойилдан келиб чиқади. Ваҳоланки, совет тизимидан сарқит бўлиб қолган бу нотўғри сисбат ишлаб чиқаришни ўстиришга ҳам, тadbиркорликни ривожлантиришга ҳам, ялпи даромаднинг кўпайтиришга ҳам, ишлаб чиқарилган маҳсулотнинг сифатига ҳам катта салбий таъсир кўрсатади. Тadbиркорларимиз ҳам маош бериш орқали биринчидан, иш сифатини кўтаролмайди, иккинчидан маҳсулотнинг (хизмат кўрсатиш тури, савдо ва бошқа) харидорлигини оширолмайди. Демакки, тadbиркорнинг даромади бир қараганда ишчиларга кам ойлик-маош тўлаш ҳисобидан кўпаяётгандай кўринса-да, аммо узоқ йил фаолият юритиб, ўз ишини юксалтирмаган, деган тadbиркор агар шу усулда ишлашни давом эттирса, йилдан-йилга касодга учрай бошлайди. Мамлакатимизда янгидан яратилган даромаднинг таркибиде ёлланма ишчиларнинг улуши жуда паст, бу умумий даромаднинг 27-30 фоизини ташкил қилади. Фақат республикамизнинг Тошкент ҳамда Навоий вилоятларида бу кўрсаткич анча балианд, яъни у 45 фоиз. Ривожланган давлатларда бу кўрсаткич 60 фоиз атрофида. Шунинг учун камбағалликни қисқартиришда бутун номига иш билан таъминланган, аслида жуда кам маош эвазига кун кўраётган аҳолини ҳам эътиборга олиш муҳим аҳамиятга эга.

Кейинги пайтда сектор раҳбарлари бўлган прокурорлар, ички ишлар идоралари раҳбарлари, банк мутасаддилари аҳолига камбағалликдан чиқишда ёрдам, маслаҳат берди, деган маълумотлар тез-тез кулоғимизга чалинмоқда, каби фикрлар бу борада олиб бориляётган ишларнинг тизимли эканига шубҳа тудғурди. Сектор раҳбари ишни ташкиллаштириб бериши мумкин, камбағалликни қисқартиришда аҳолига молиявий кўмак бериши бир томондан қувонarliдир. Аммо иккинчи томондан бу манзилли ёрдам эмас, балки, кўпроқ хайрия ёрдами сифатида қабул қилинади.

Хуллас, эндигина тан олинган муаммо билан курашиш бошланди. Уни тизимли, аниқ ва шаффоф ташкил этиш, статистик рақамлар, натижани ҳисоблаб таҳлил қилиб борилишидан умидвормиз.

Гулрўх МЎМИНОВА

йинчиликлари мавжуд. Жумладан, Африка давлатларидаги ўзига хос мураккабликлар, денгизга чиқишига имкони бўлмаган ривожланаётган давлатлар, кичик орол мамлакатлар, шунингдек, можаролар, нотинчликлар ҳукм сураётган, бу ҳолатдан эндигина чиқиб кетган давлатлар ва масалала турли қийинчиликларга дуч келмоқда. Шу муносабат билан БМТ Бош Ассамблеяси камбағаллик билан курашиш бўйича Учинчи ўн йилликка мўлжалланган Резолюцияни (2018-2027 йиллар) қабул қилди. Ушбу Резолюция Иккинчи ўн йилликда (2008-2017 йиллар) эришилган натижалар даражасини сақлаб қолиш ҳамда қашшоқлик билан курашишдаги ривожланиш ҳамда уни мустаҳкамлаш йўлида самарали ва мувофиқлаштирилган вазибаларни амалга оширишдан иборат.

Камбағалликдан режадан кўра тезроқ чиқиб кетаётган давлатлар

Таҳсилларга кўра Хитой ҳамда кутилмаганда, Бангладеш давлатлари 2021 йилга бориб БМТ ҳамда Жаҳон банкининг режаларидан қарийб 10 йилга илгорлаб, қашшоқликка бутунлай барҳам бериши кутилмоқда. Шунингдек, Покистонда ҳам бу борада ижобий силжишлар бор экан.

Грузия эса бир неча йил давомида коррупцияга қарши муросасиз курашди ва бу интилиш иқтисодий ўсишга олиб келди.

Хитойда 1978-2017 йиллар давомида 740 миллион аҳоли, яъни 94,4 фоиз қишлоқ аҳолиси камбағалликдан чиқди, дея хабар берган 2018 йилда мамлакат статистика бюроси. Ушбу мамлакатда қишлоқ аҳолисининг ўртача даромади ҳар йили 10,4 фоизга ўсиб борган. Хитойда қашшоқлик билан курашишда давлат ҳукмронлиги ва доимий равишда статистика йиғиш амалга оширилган. Хитой давлат кенгашида давлатнинг қашшоқликка қарши курашиш бўйича миллий дастурини амалга ошириш учун кўмита ҳам тўзилган. Мамла-

катда шунингдек, суғурта, инвестиция, ижтимоий кўмак, маълумотлар йиғими, таҳлил ва ҳисобот каби ишларни қамраб олувчи камбағалликка қарши курашиш тизими юзга келди. Давлат миқёсидаги йиғилишлардан бирида Хитой ҳукумати ушбу муаммога қарши курашда интеграция ғоясига эътибор қаратиб, одамларда камбағалликни енгиб чиқиш учун ўзларига нисбатан ишончли шаклантиришга эътибор қаратаётганини таъкиллаган.

Қашшоқликка қарши курашда хитойлик ислохотчи ва иқтисодчилар инвестициялар ҳамда яъни иш ўринлари ташкил қилишни рағбатлантириш ва саноатни оптималлаштиришни ўз ичига олган иқтисоднинг таркибий қисмларига манзилли ёрдам кўрсатишга таяндилар. 2016 йилда Хитойнинг қишлоқ ҳўжалигини ривожлантириш банки қишлоқ ҳудудларида камбағалликни камайитириш учун беш йилга 460 миллиард доллар маблағ ажратишини айтган. Шунингдек, давлат корпорациялари 1,82 миллиард доллар миқдоридеги инвестиция фондини камбағал ҳудудларда саноат, қишлоқ ҳўжалигини ривожлантириш учун ташкил этди.

Шаҳар ҳудудларида эса қашшоқликни енгиш иш ўринлари ташкил қилиш, аҳолининг ҳар бир қатлами таълим ва соғлиқни сақлаш тизимидан фойдаланиш имконига эга бўлиши орқали амалга оширилди. 2018 йилда ишсизлик ушбу мамлакатда сўнгги йиллардаги энг паст — 4 фоиз кўрсаткични ташкил қилди. Аммо ҳаммаси фақат статистикада кўрсатилганидай осон кечгани йўқ. Қишлоқ ҳудудларида камбағалликни камайитириш уларни шаҳарга кўчириш билан ҳам боғлиқ. Ўн йил давомида Хитой 250 миллион аҳолини шаҳарга кўчиришни режалаштирган. Бунинг учун йирик инфратузилмага эга лойиҳалар амалга оширилади.

Бангладеш 2018 йилда кам ривожланаётган давлатлардан ривожланаётган давлатлар сафига қўшилди. 1971 йил Покистондан ажралиб чиққан, доимий равишда сув тошқинларини бошидан кечираётган ушбу мамлакат шу пайтга қадар

“Nissan”нинг бир марта қувватланиш орқали 500 километр юрадиган биринчи электрокроссовери тақдим этилди.

Фуқаролик ҳолати далолатномаларини ёзиш бўлимларида аҳолининг туғилиш ва ўлимни қайд қилиш, никоҳ, оталикни белгилаш, фарзандликка олиш, ажримлар билан боғлиқ ҳолатларни умумий статистик рақамларда кундек равшан кузатиш мумкин. Ушбу рақамларни таҳлил қиларкансиз, минглаб хонадонларда бахт, янги фарзанд қувончидан порлаб кетасиз. Гоҳида айнан шу статистика орқали кўнглингиз увишади. Мулзам бўласиз, ўйга толасиз...

Қизингиз кўчада қолганми?

Рақамларда акс этган ҳаёт...

Фарғона вилоятида сўнгги 6 ой давомида 8 минг 180 та никоҳ қайд этилган. 21 та ФХДБ бўлимларида 41 минг 689 нафар чақалоққа туғилганлик гувоҳномалар расмийлаштириб берилди. Бу эса ўтган йил шу даврига нисбатан 2,5 мингтага кўп дегани. Шундан 21 минг 642 нафари ўғил болалар ва 20 минг нафари қиз болалар эканлиги маълум бўлди. Мамлакатимизда ҳаёт бир маромада давом этаётганидан бошингиз кўкка етади. Ҳатто пандемия шароитида ҳам 3 минг 300 дан ортққ ёш жуфтликлар расмий никоҳдан ўтиш учун онлайн ариза беришганлиги қувонарди.

Бироқ...

Оила кодексининг 13-моддасига асосан, диний расм-рўсулларга биноан тузилган никоҳ ҳуқуқий аҳамиятга эга эмас. Фарзандга туғилганликни қайд этиш гувоҳномасини олиш учун ҳам ўртадаги никоҳ гувоҳномаси бўлиши шарт. Агар никоҳ шаръий бўлса фарзанд биринчи ўринда оталикка олиниб унинг туғилганлиги қонуний равишда қайд этилади.

Ўтган давр мобайнида вилоятда расмий никоҳсиз 2 минг

467 та фарзанд дунёга келган. Янада тушунарлироқ айтганда, ҳудудда сўнгги олти ой давомида ФХДБ органлари томонидан фақатгина шаръий никоҳда яшаб келаётган шунча оилалар аниқланган. Минг афсуски, янги оилалар қурилиши билан бир қаторда ажримлар ҳам мавжуд. Бу ҳақида мақоламининг қуйи қисмида батафсил баён қиламиз.

Ажримларни камайтириш учун намуна қилиш керак?

Яшаб турган шу жамиятимиз учун бир донда ажрим ҳам кўп аслида. Чунки ҳар бир рақам остида минглаб тақдирлар яширин. Бу мақолаимизда ажримлар сонини камайтириш учун тарғибот ва тушунтириш ишларини кўпроқ олиб бориш керак деган фикрларни билдирмадик. Бу ҳақида қўллар кўплашиб айтишди... Биз масаланнинг бошқа томонидан чикмоқчимиз.

Шаръий никоҳ билан яшаш ҳолатлари ўтган йилга нисбатан деярли ўзгаришларсиз қоллаётганлигининг асосий сабаби ажримларнинг кўплигида. Бу икки масала эса бир бири билан чамбарчас боғлиқ. Чунки ажрашиб уйланганлар ажрим узоқ жараён эканлиги учун иккинчи никоҳни деярли қонунийлаштирмайди. Бундан ташқари,

ажралишаётган оилаларнинг аксарияти судда ёки ФХДБ бўлимларида ўзаро келиша олишмайди.

Бизнингча, ажримларни жамиятда камайтириш учун асосий эътиборни никоҳга қаратиш лозим. Нега? Чунки бизда никоҳ арзонгаров бўлиб қолган. Асосий эътибор тўй ва тўйгача бўлган маросимларга қаратилади. Маросимлар биринчи ўринга қўйилади. Ким нимага қийинчилик билан эришса, уни шунчалар қадрлаши табиий, албатта. Ҳозирда эса ўзимизнинг шахсий орзу-ҳавасларимиз туфайли ёшларимизга никоҳ ва келин бўлишни осонгина бериб қўяётгандекмиз. Шарқ мамлакатларининг аксариятида эса келин ҳам, никоҳ ҳам қиммат. Масалан, Туркия, Япония, Хитой, араб мамлакатларида келинни уйга олиб киришнинг ўзи бўлмайди. Унгача қанча шартлар бажарилиши керак... Аввало, қизга қалин пули - ҳисоб рақамига маълум бир йерик миқдордаги пул маблағи ўтказилади. Келинни келатганда асраб авайлашга, у билан бирга бахтли ҳаёт кечириб кета олишига яқинлари ва оила аъзолари ишонч ҳосил қилиши керак. Бизда эса куёвни уйга келин томон ҳамма нарсасини — куёвнинг тўшагига, кўл ювадиган, кир ювадиган машинасига елкалаб борапти.

Афсуски, бу одатлар жамиятимизда ҳали ҳам тўлиқ йўқ бўлиб кетгани йўқ. Халқона жумла билан айтганда “бизда қиз арзон”. Туркияда эса соқолига оқ оралаган бўлса ҳам уйланмай юрганлар қанча?! Чунки, турмуш ва никоҳ қанчалар жиддий масала эканлигини, эркакка ҳам аёлга ҳам қанчалар масъулият юкланишини яхши билишади. Шунинг учун улар уйланишдан кўра ажримдан кўпроқ ўйга толишаркан.

Мустақил фикрлар...

Шарқ мамлакатлари таърибасига таянмаган бўлсак, келинга ҳам, куёвга ҳам қўйиладиган талаблар жуда юқори. Унинг устига аёлнинг ҳақ-ҳуқуқлари қатъий белгилаб қўйилган. Хонадонда “келин хизмат қилиши керак, оиланинг қайнонаси ёки қайнонасига бериши шарт”, деган тушунчалар умуман йўқ. Ушбу таъмоиллар эртага оиланинг ажралиш ёқасига келиши ҳар икки томон учун ҳам қаттиқ ижтимоий ва молиявий зарба бўлишини жуда яхши билишади. Биздачи? Аксарият ажримлар айнан мана шундай беъмани шартлардан келиб чиқатгани бор ҳақиқат.

Минг афсуски, учинчисига, тўртинчисига, бешинчисига ҳам тўй томоша қилиб қиз

бола келин олаётган оилалар ҳар бир вилоятда учрайди (келин топилаверганига ҳам ҳайрон бўлади киши). Бунинг устига, ҳар бир қурган оиласидан бир, икки нафар фарзанди борлари ҳам йўқ эмас. Эртага албатта алимент, никоҳ ажрим масалаларида бу оилаларда жанжал, чигал вазият юзга келиш эҳтимоли юқори. Бу эса жондан азиз қизларимизга “арзон”, деган тамгани босиш эмасми? Ахир зарнинг қадри унинг ноёблигида, ҳа деганда топилавермаслигиде эмасми?

Яна рақамларга юзланамиз. Жорий йилнинг 6 ойи давомида ажримга оид 1 минг 300 га яқин муурожаатлар келиб тушган. Шундан 692 таси суд қарори билан ажралиш ҳолати ҳисобланади. Яна бир қизиқ факт. Ўтган ва жорий йилнинг олти ойи давомида биргина Фарғона вилоятида 275 нафар ёш қизларимиз чет эллик фуқаролар билан оила қурган. Бу рақамларни мамлакат миқёсида ҳисобласак, қанча эканлигини билиб олиш қийин эмас. Хитой, Корея, Япония, Туркия, араб Дория, мустанқил давлатлар ҳамдўстлиги мамлакатлари вакилларининг ўзбек қизларига уйланишининг кўпайиб бораётгани ҳам шундан далолат эмасмикан? Чунки одамзод доимо осонини танлайди. Лекин улар ўзбек аёлларининг сабр-бардоши, элли ва селли эканлигидан танлаётганига ишонамиз.

Юқорида келтирилган фикрлар билан аёлларимиз чет элга турмушга чиқмасин, тўйлар ва тўйолди ишлари бошқатдан кўриб чиқилиши керак, дейиш фикридан йироқимиз. Фақат бирозгина ажримлар, шаръий никоҳлар билан чекланишдек жамиятимиздаги муаммоларни таҳлил қилишга, унинг туб илдиларини очиб беришга уриниб кўрдик. Биз шунчаки фикр бердик, ҳулоса қилиш эса ўзингизга ҳавола...

Шаҳноза ИМОМОВА,
ДХА Фарғона вилоят
бошқармаси
бўлим бошлиғи

Хитойники бўлса, кафолати бўлмайди ми?

Фарғона шаҳрининг Қирғули даҳасида яшовчи Э.Хайдукова вилоят ҳудудий бирлашмасининг “Истеъмолчи билан мулоқот” ҳуқуқий маслаҳатхонасига муурожаат қилди.

Маълум бўлишича, муурожаатчи ўзи яшаб турган ҳудуддаги ҳўжалик моллари дўкони сотувчиси Баҳодирдан 30 минг сўмга фонар (ёриткич) сотиб олади. Мазкур буюмга қизиқиб қўлиши сабабини истеъмолчи шундай изоҳлади: “одатдаги фонарларга “батарейка” қўйиш, уни вақти-вақти билан алмаштириб туриш керак, буни эса батарейкаси бўлмасдан, электр токидан қувватлантириб ишлатаве-

рар экансиз”.

Аммо ушбу буюм бир ҳафтага ҳам хизмат қилмайди. Сотувчига бу ҳақида айтилса, таънаю маломат эшитади. Сотувчининг асосий важи товарнинг Хитойда ишлаб чиқарилганлиги-ю, унда кафолат муддати йўқлиги бўлган.

Лекин амалдаги “Истеъмолчиларнинг ҳуқуқларини ҳимоя қилиш тўғрисида”ги Қонун истеъмолчининг

ҳуқуқлари товарнинг қаерда ва қандай ҳолатда ишлаб чиқарилганига қараб кафолатламайди. Истеъмолчи мамлакатимизда ва хоризжда ишлаб чиқарилган ҳар қандай товар (иш, хизмат) ни сотиб олиш ва ундан фойдаланиш жараёнида қонунда белгиланган ҳуқуқларини эмин-эркин рўёбга чиқара олади. Хусусан, қонуннинг 13-моддасига кўра, агар истеъмолчи томонидан сотиб олинган товарда нуқсонлар аниқланса, у кафолат муддати ичида, кафолати муддати белгиланмаган товарлар бўйича эса олти ой муддат ичида ушбу товарни алмаштириб олиш, бепул таъмирлатиш, шартномани бекор қилиб, қўрилган зарарни қоплатиш ва бошқа шу каби ҳуқуқларни талаб қила олади.

Тўғри, Фарғона шаҳар истеъмолчилар ҳуқуқларини ҳимоя қилиш жамияти мутахассислари саъй-ҳаракати билан истеъмолчи Э.Хайдуковага сотилган нуқсонли товар учун тўланган пул сотувчидан қайтариб олиб берилди, лекин мамлакатимизда ишлаб чиқарилган товарларни, шунингдек, импорт товарларни сотаётган бошқа сотувчилар ҳам юқоридаги ҳолатдан тўғри ҳулосаларни чиқариб олса, яна ҳам мақсадга мувофиқ бўлар эди.

Ўзбекистон истеъмолчилар ҳуқуқларини ҳимоя қилиш жамиятлари федерацияси
Матбуот хизмати

АҚШда дастлабки тадқиқотларда муваффақиятга эришган коронавирუსга қарши вакцина 30 минг кишида синовдан ўтказилади.

АЖАЛ РЕКЛАМАСИ

**МАҲСУЛОТЛАРНИ ЧИРОЙЛИ ҚИЛИБ
ЖОЙЛАШТИРИШ - ТАМАКИ МАҲСУЛОТ-
ЛАРИНИ ИШЛАБ ЧИҚАРУВЧИЛАР УЧУН
ЭНГ ҲИЙЛАКОР ЙЎЛ, РЕКЛАМА ВА МАР-
КЕТИНГ УЧУН МУҲИМ КАНАЛ.**

Тамаки рекламаси қатъий тақиқланганини ҳисобга олиб, ишлаб чиқарувчилар савдо ускуналарида маҳсулот ўрамини элементларидан, битта ёки бир нечта маркадаги сигаретларни кўп қаторлаб жойлаштириш, аниқ маркадаги сигаретларнинг ранглар уйғунлигидан фаол фойдалана бошлади. Тамаки маҳсулотлари қўйилган пештахталар дизайнидан ҳам удабуронлик билан фойдаланилмоқда, замонавий материаллар, ёруғлик, шакл ва ранг уйғунлиги – буларнинг ҳаммаси харидорни жалб қилиш учун пухта ўйлаб чиқилди.

Деворнинг дярли ҳамма майдонини эгаллаган пештахталар одатда кассалар орқасига жойлаштирилади, шунда тамаки маҳсулотлари харидорларга яхшироқ кўзга ташланади. Улар чакана савдо шохобчаси ичкарида қандай яхши кўринса, кўпинча, ташқаридан ҳам яхши кўринади. Натижанда эса ҳақиқий реклама, тамаки маҳсулотлари ва унинг брендларига сохта ижобий муносабат юзага келади. Сигарета маҳсулотлари баъзан ширинлик, шоколад, сақич ва бошқа озиқ-овқат маҳсулотлари билан бир қаторда жойлаштирилиб, истеъмолчиларда ушбу тамаки маҳсулотлари зарарсиз, кундалик товар, деган таассурот ҳосил қилади.

Кашандалар ўзлари истеъмол қиладиган тамаки навларини яхши билади. Сотувчилар эса уларни қандай қилиб жойлаштиришни билади, мана сизга оламшумул муаммонинг оддий ечимини.

Дунёнинг ривожланган мамлакатларида вазият мана

шундай. Тўртта мамлакатда олиб борилган тақиқотлар маълумотларига кўра, тамаки маҳсулотларини кўрсатиб қўйиш қонун билан тақиқланган. Канада ва Австралияда импульсив харидлар сони АҚШ ва Буюк Британиядагига қараганда паст, бу давлатларда тақиқот олиб борилган пайтда бундай тақиқ ҳали бўлмаган (Буюк Британияда 2015 йилда жорий этилган). Эътибор беринг, чакана савдо шохобчаларида сигареталарни қўйиш уларни импульсив тарзда сотиб олишга ундайди – бу чекишни ташлашга уринаётган одамларнинг фикри.

Дунёнинг бир неча мамла-

кўрсатиб қўйишни тақиқлаш чакана савдо объектларига иқтисодий зарар келтирмайди, ҳаттоки ижобий таъсир кўрсатади.

Давлатимиз раҳбарининг 2018 йил 18 декабрдаги қарори билан тасдиқланган “2019 – 2022 йилларда юқумли бўлмаган касалликлар профилактикаси, аҳолининг соғлом турмуш тарзини қўллаб-қувватлаш ва жисмоний фаоллиги даражасини ошириш чора-тадбирлари Дастури”да савдо объектлари ва умумий овуқатланиш корхоналарида тамаки маҳсулотларини қўйиш ва намойиш қилинишига йўл қўймаслик назарда тутилган.

Шу кунларда regulation.gov.uz/uz/document/19165 сайтида Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги томонидан ишлаб чиқилган “Алкоголь ва тамаки маҳсулотларининг айланмасини тартибга солиш ҳамда истеъмол қилинишини чеклаш тўғрисида”ги қонун лойиҳаси кенг муҳокама қилинмоқда. Лекин бу ҳужжатда тамаки маҳсулотларини чакана савдога қўйиш ва намойиш қилиш ҳақидаги норма йўқ.

Дунёнинг 43 та давлатида сотув жойларида тамаки маҳсулотларини қўйиш тақиқланган, бундай тақиқ Австралия, Янги Зеландия, Буюк Британия, Франция, Ирландия,

Кашандалар ўзлари истеъмол қиладиган тамаки навларини яхши билади. Сотувчилар эса уларни қандай қилиб жойлаштиришни билади, мана сизга оламшумул муаммонинг оддий ечимини.

катларида тамаки маҳсулотларини кўрсатиб қўйишни тақиқлаш маҳаллий аҳоли томонидан фаол қўллаб-қувватланган. Канаданинг 10 та провинциясида, Янги Зеландияда ўтказилган тақиқотлар шунинг кўрсатдики, кашандаларнинг аксарияти (55 дан 83 фоизгача) тамаки маҳсулотларини сотув жойларидан олиб ташлаш тарафдори. Кўпгина мамлакатларда собик чекувчилар билан суҳбатларда маълум бўлишича, тамаки маҳсулотларини сотув жойларида чиройли қилиб, моҳирона намойиш этиш «физиологик ва ҳиссий майл»ни оширади, бу эса чекишни ташлашни қийинлаштиради.

Тақиқотларнинг кўрсатишича, тамаки маҳсулотларини

Исландия, Норвегия, Финляндия, Хорватия, Таиланд, Ҳиндистон ва қўллаб-қувватлашга узоқ хориз мамлакатларида яхши самара бермоқда. МДҲ мамлакатларидан бундай тақиқ Грузия, Беларусь, Россия, Тожикистон, Туркманистон, Молдова ва Қозғистонда қонун билан қабул қилинган, аммо ҳали кучга кирмаган.

Шу муносабат билан, умид қиламизки, Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги одамларни тамакидан муҳофаза қилиш масаласига янада маъсулият билан ёндашди ва қонун лойиҳасига тамаки маҳсулотларини барча сотув жойларига қўйиш ва намойиш

этишни тақиқловчи нормани киритади.

Интернетга қўймаймиз!

Ҳозирги пайтда аҳоли товарлар, озиқ-овқат маҳсулотларини кўпроқ Интернет тармоғи орқали сотиб олмақда. Товарлар харид қилишнинг ушбу усули уларни куннинг исталган пайтида, етарлича миқдорда ва уйга етказиб бериш хизмати билан олишга имкон беради.

Тамаки маҳсулотларини Интернет орқали сотиш тақиқланганига қарамай, баъзи бир тадбиркорлар электрон сигарета ва тамаки қиздириш тизимини (IQOS, GLO, iMate ва бошқалар) Интернет-дўконлар орқали реализация қилмоқда. Бутун +20 тугмасини босиб, тамаки маҳсулотини Интернетдан бемалол сотиб олиш мумкин, харидор 20 ёшга тўлганми, энди 15 ёшдами, буни сиз муҳим эмас, сотилса бўлди.

Тамаки маҳсулотларини Интернет орқали сотиш бевоқиф реклама ҳисобланади. Бу

нафақат чекишдан воз кечишни қийинлаштиради, балки аксинча, ёшларни кекишга ундайди.

Юқорида тилга олинган қонун лойиҳасида тамаки ва алкоголь маҳсулотларини Интернет орқали сотишни тақиқлаш ҳам назарда тутилмаган.

Тамаки ва алкоголь маҳсулотларини электрон тижорат ёрдамида (Интернет орқали) сотиш уларнинг ҳаммабоплигини (географик, нарх бўйича) оширишга ва ноқонуний савдосига (солиқларни тўлашдан бўйин товлаш) хизмат қилади. Бунда қонунчиликда белгиланган чекловлар устидан давлат назоратини таъминлаш имкони йўқ. Масалан, бу маҳсулотни йигирма ёшга тўлмаган шахсларга сотилишини назорат қилиб бўлмайди. Бундан ташқари, бу маҳсулотни Интернет орқали сотиш унинг рекламаси ҳисобланади ва сотувини рағбатлантиради.

Шундай қилиб, тамаки ва алкоголь маҳсулотларини Интернет ёрдамида сотиш уларнинг аҳоли, айниқса, ёшлар томонидан истеъмол қилинишини оширади, бунинг натижасида аҳоли соғлиги ва мамлакат иқтисодиётига ўнганмайдиган зарар етказилади.

Шу муносабат билан, умид қиламизки, қонун лойиҳасига тамаки ва алкоголь маҳсулотларини Интернет орқали электрон тижорат ёрдамида сотишни тақиқловчи метёр киритилиши.

ШУҲРАТ ШУКУРОВ,
Соғлиқни сақлаш ташкилотининг тамакига қарши кураш бўйича консултанти

“TOSHKENT KIM OSHDI SAVDOLARI» масъулияти чекланган жамияти

2020 йил 18 август куни очиқ аукцион савдолари ўтказилишини, ўтказиладиган аукцион савдолари Тошкент шаҳар А.Хужаев кўчаси 5-уйда жойлашган Ўзбекистон Республикаси Ахборот технологиялари ва коммуникацияларини ривожлантириш Вазирлиги Давлат фильдегерлик хизматининг 2012 йилда ишлаб чиқарилган, д/р 01/224 SAA, бошланғич нархи 18788495 сўм бўлган “Nexia Dons” ва д/р 01/786 AAA бошланғич нархи 48252000 сўм бўлган “Каптива” русумли автотранспорт воситалари қўйилишини маълум қилади.

Аукцион савдолари соат 10:00 да бошланади. Буюртма қабул қилиш савдо кунидан аввалги иш кунинда соат 18-00 да тўхтатилади. Савдоларда қатнашиш учун закат тўғрисида келишувга мувофиқ, автотранспорт воситасининг бошланғич нархининг камида 20 фоизи миқдорда закат пули “Toshkent kim oshdi savdolari” МЧЖнинг АТИБ “Ипотека-банк” Шайхонтоҳур филиалидаги ФА 00425, СТИР 302088054, 2020800004932833001 ҳисоб рақамига тўланади.

Мазкур автотранспорт воситалари юқорида белгиланган савдо кунинда сотилмаган тақдирда нав-

батдаги ҳафталарнинг пайшанба кунлари ўтказиладиган савдоларга такроран қўйилади. Савдо қолибига савдо кунидан бошлаб, йигирма кун муддат ичида олди-сотди шартномасини имзолаш, тўланган закат миқдори сотиб олиш тўлови миқдорининг 15 фоизидан камини ташкил этган тақдирда етишмаётган суммани шартнома тузилгунга қалар тўлаб бериш шартлари юклатилади. Талабгорлар белгиланган муддатларда аукцион савдоларида қатнашиш учун буюртма икки нусxada, закат тўлов ҳужжати нусхаси, аукцион савдоларида ишончли вакил қатнашишида белгиланган тартибда расмийлаштирилган ишончнома, юридик шахслар – давлат рўйхатидан ўтганликлари ҳақидаги гувоҳнома нусхаси, жисмоний шахслар – паспорт тақдим этилади.

Аукционда қатнашиш тартиби ва талаблари тўғрисида қўшимча маълумотлар кўрсатилган манзилдан олиниши мумкин. Буюртмалар аукцион ўтказиладиган кундаги манзилда қабул қилинади: Тошкент шаҳри Миробод тумани Шаҳрисабз кўчаси 16А уй. Алоқа телефони (+998 95) 143-69-97, электрон почта tkos-mail@inbox.ru

Гувоҳнома № 005414-05

Ўзбекистон Республикаси Олий суди таркибига ўзгартиришлар киритилди.

Синашта дўстликнинг гашти

Ёшлик тобора узоқлашиб, кексалик эса “Мана, яқинлашиб қолдим, тайёрмисан”, “Наҳотки сезмаётган бўлсанг, аллақачон келиб улгурганман-ку!” қабилдаги деган ярим ҳазил, ярим чин ишораларини тобора кўпайтирар экан, бўш келмасликка ҳаракат қилсанг-да, барибир кўникишга мажбур бўларкансан.

Кексалик бошланишининг яна бир аломати, менимча, олис болалик, ёшлик хотираларига тобора кўпроқ бериллавериш бўлса керак. Ҳарбий хизмат даври, бошқача айтганда, йигитлик бурчини бажариши, дея таъбирланидиган маълум давр эса улар ичида асосий ўрин эгаллайди.

Кейинги йилларда икким катта ўзгаришларга юз тутоқда, деб келтириладиган кўпгина маълумотлар тасдиғи учун шунга қайд этишим мумкинки, биз ёшлигимизда Новосибирскнинг минус элик бир даража совуғини кўрганмиз, ўшанда ҳам ўз хизмат вазифаларимизни бажарганмиз. Аммо қизиқиш юзасидан вақти-вақти билан ўша жойлардаги об-ҳаво кўрсаткичларига эътибор қилсам, менимча, у ерларда ҳозир ўша қаттиқ ҳаётан совуқлар йўқ. Совуқликка совуқ, лекин ўша даражада эмас, анча енгил.

Шундай совуқларда қандай хизмат қилганимизни тасвирлаб ўтирмайман, гап ҳозир бу ҳақда эмас, аммо аскарликда анча ноёб бўладиган хизматдан бўш ором вақтларидаги энг дилкаш суҳбатларим бир взводнинг бир бўлинмасида бирга хизмат қилганимиз, ётар каравотимиз ёнма-ён бўлган энг яқин дўстим Абдукарим билан кечар эди...

Бу хаёлларим кучайгандан-кучайиб, элик икки ёшимда ўша дўстимни яна топиб, мириқиб суҳбатлашиш илинжида йўлга чиқдим.

Катта қишлоқнинг энг бошида, йўлда, тушиб қолган икки нафар аёлнинг тушунтиришларига асосланиб, ниҳоят керакли жойга етиб келдик. Лекин... Яқинлашиб келаётган саккиз ётқўқизинчи синфлар ёшидаги қизчадан сўрадим: “Жиян, кечирасиз, Абдукарим аканинг уйи қайси эди? “Анови” деб ишора қилди қизча салом бергандан сўнг.

Очиқ дарвоза олдида машинадан тушиб, ариқ бўйида ўтирган кичикроқ қизчадан яна уй эгаси ҳақида сўрадим. У боши билан тасдиқ ишорасини қилиб, ичкари кириб кетди ва ўсмир йигитча билан чиқиб келди. Йигитча эса... ўша бундан кўп йиллар илгари бирга хизмат қилганимиз сафдош дўстимга жуда-жуда ўхшар эди. Ҳайдовчи билан хайрлашиб, юрларимни туширдим. Боланинг исмини сўраб, сўнг даласининг армияда бирга хизмат қилган дўсти эканлигини айтдим.

Янга очиқ чехра ва жуда хурсандлик ифодаси билан салом-

лашди. Айвонга шошилиб солинган кўрпачаларга ўтқазиди. Янга, унинг ўсмир ўғли иштирокида даврабоши дуосини ўқидим...

Жавлон билан чой ичиб ўтирар эканмиз, ундан отасининг аскарликдаги альбомини кўрган-кўрмаганлигини сўрадим. Ўрнидан турди-ю, бирпасда топиб келди. Варақлаб, дастлабки саҳифалардаёқ кўрсатдим: “Мана бирга тушган суратларимиз! Мана бу – даданг, мана бу эса – мен!”

Боя: “Ҳозир дадамга телефон қиламан!” деганида Жавлонга: “Ҳожати йўқ. Шошмай, ишини бемалол тамомлаб келаверсин. Мен шошилганим йўқ” дегандим. Ёзги, тахминан кундузги соат уч-тўрт оралиғи. Иш кийимидаги паст бўйли, бақувват гавдали киши кириб келди-ю, узоқдан кулиб-мен билан ишора орқали саломлашди ва қаёққадир ғойиб бўлди. Беш дақиқа ўтар-ўтмас, ювинган-таранган озода либосларда яна пайдо бўлди, кучоқлашиб кўришдик.

Дастлабки асосий сўрашувлардан сўнг шундай деди: “Адресни биларкансиз-да?!” “Билмасдим, – дедим. – Фақат Пискент туманидан эканлигини билардим. Излаб-излаб топиб келдим!”

Иккаламиз ҳам жуда кўтаринки кайфиятда эдик. Мен-ку, шунча вақтлардан бери кўришни истаб, излаб-излаб юрганимни ниҳоят топганимдан, у эса қутилмаган бўлса-да ёқимли меҳмон-

Дўстим деҳқончилик, боғдорчиликда ўта тажрибали, чинакам меҳнаткаш, ғайрат-шижоатли инсон эканлиги шундоққина кўриниб турарди. “Ҳаммасини ўзим парваришлаганман, – деди. – Шунга жуда қизиқаман. Болалар ҳам ёрдам беришади. Лекин мен шундай ишлардан хузур қиламан. Ҳаммасига вақт топаман”.

дан!..

Гаплашадиган гаплар кўп эди. Бир-биримиз билан навбат таллашиб, узоқ суҳбатлашдик. Ишларимиз ҳақида ўзаро сўриштирдик.

Шуқудли қорхона, Олмалик кон металлургия комбинатида олдий ишчи сифатида ишларкан. Яшайдиган ҳовлиси гўёки жаннат. Экинлар ям-яшил, гуркираб ўсиб ётибди.

Дов-дарахтлар батартиб, шигил мевалар!

Дўстим деҳқончилик, боғдорчиликда ўта тажрибали, чинакам меҳнаткаш, ғайрат-шижоатли инсон эканлиги шундоққина кўриниб турарди. “Ҳаммасини ўзим парваришлаганман, – деди. – Шунга жуда қизиқаман. Болалар ҳам ёрдам беришади. Лекин мен шундай ишлардан хузур қиламан. Ҳаммасига вақт топаман”.

Мева дарахтларидан қилган пайвандалари ҳақида сўзлаб берди. Дастурхондаги катта-катта олмалардан бирини

қўлга олиб, арчиб олдимга қўйди. Еб кўриб, таъмини мақтадим, юмшоққиналигиндан хузур қилганимни айтдим. “Ҳали хом, – деди. – Кўрувдим, ҳосили меъёрдан ортиқ, бироз енгиллаштириш кераклиги маълум эди. Лекин кўнглим бўлмади. Оқибатда, ҳур ана, қаранг, бир неча шохи ортиқча оғирлиқни кўтаролмай, синиб кетди. Булар ўшаларники. Ҳали пишмаган. Пишса борми, эҳ-ҳе!”

Эрталабки нонушта вақтида: “Бугун Сизга Олмаликнинг томоша қилдираман”, деди. Мен эса эътироз билдирдим: “Ишингизга бемалол бовареринг, халал бергим йўқ. Ўзим кечгача айланиб келаман. Кечқурун яна суҳбатлашамиз”.

“Нега бунақа дейсиз? – У ҳам бўш келмасди. – Телефон қилиб ишимдан жавоб оламан-да, икковимиз мазза қилиб, бир айланиб келаемиз”.

Биргалашиб кўчага чиқдик. “Масала ҳал! – деди. – Беш кун давомида хизматингиздаман! Кейинини эса яна ўйлаб кўрамиз”.

“Ие, нега энди беш кун? Мен бугун бўлмаса ҳам эртага қайтмоқчи эдим”, – уни ташвишга қўйганимдан хижолат эдим.

“Иш жойимиздан шундай ҳуқуқимиз бор, – деди. – Исталган вақтда беш кунгача “отгул” олишимиз мумкин. Иш ҳақимиз эса сақланади. Сизнинг келишингиз сабаб ўзим ҳам бир мазза қилиб дам оламан. Ойлигим эса қуймайди”.

Олмалик шаҳри марказида “Дамас”дан тушганимизда: “Хўш, Хуснидин, томошани қаердан ва нимадан бошлаймиз?” деди. “Мен Олмаликни эмас, Сизни излаб келганман, – дедим. – Шаҳар айланишга унчалик қизиқишим йўқ, Иложи бўлса, бирор яхши жой то-

пиб, ўтириб олиб, суҳбатларни давом этгирсак”.

Чой, нон, қаймоқ буюрди. Суҳбатимиз эса яна қизиб кетди. Бугун Олмалик жўрамни таниркан шекилли. Униси қўл силкитади: “Ҳа, Карим ака, яхшимисиз?” Буниси эса гина қилади: “Абдукарим жўра, журачилик шу бўлди-ми? Қачондан бери суҳбатингиздан баҳраманд қилмайсиз!”

Мени топганидан мамнун дўстим эса бошқа дўстларини ҳам қўлдан чиқаргани келмайди: “Мана тўйиб-тўйиб суҳбатлар қилиш фурсати! Шундан фойдаланиб ажойиб эски дўстим билан Сизни таништираман!” “Армияда бирга хизмат қилган жўрам келган! Марҳамат суҳбатга!”

Бошқа бирига: “А-а, Витка! Давай присоединяйся к нам! Познакомлю с бывшим однопольчанином! Встреча через тридцать два года!” У эса: “О, поздравляю!” Кейин эса менга ўтирилиб: “Добро пожаловать! Как Вас звать?” Лекин мезбонимга муаммо орттиради. Ҳаётининг ўзбекча қилиб айтганда: “Агар шу жўранг меникигаям меҳмон бўлмай кетиб қолса, билиб қўй, Карим, мenden кўрадиганингни кўрасан!”

Биз бўлсак, ўзаро суҳбатлашишдан ҳеч тўймаймиз. Бир-биримизга навбат бермай тинимсиз сўзлашиб, узоқ йиллар ортида қолган ёшлигимизни эслаймиз...

Абдукарим турмуш ўртоғи Майсарохон билан тўрт нафар фарзандни тарбиялаб, вояга етказишди. Улар ҳозир ўғил-қизлари, келин ва набралари қуршовида бахтли ҳаёт кечирмоқда.

Яқиндан танишиб, шунга дилдан ҳис этдимки, бу оиланинг барча аъзолари қишлоқ ҳаётига хос бўлган ҳар бир ишни доим сидқидилдан бажаришади, меҳнатдан завқ олишади. Экин-тикиндан, мева-чевалардан ҳар йили олинадиган баракали ҳосил натижасида хонадон ободлиги кун сайин ошиб бормоқда. Кўп йиллардан буён, айтиш мумкинки, тизимли тарзда йўлга қўйилган хонадон чорвачилиги ҳам дастурхонлар доим обод, катта-ю-кичик барча оила аъзоларининг тани соғлом ва доимо руҳи тетик, хуш кафиятли бўлишини таъминламоқда.

Абдукарим Рискелдиев узоқ йиллар Олмалик кон металлургия комбинатида меҳнат қилиб, ҳозир кексалик гаштини сурмоқда. Ўз уйида яратган боғи Пискент тумани Кориз қишлоғи Қашқа маҳалласининг кўркидир, десак янглишмаймиз. Ҳозирда бу ерда саккиз турли, жами ўттиз етти туп мева дарахтлари ҳосилга кирган. Йигирма туп олма, тўрт туп анор, уч туп нок, икки тупдан ўрик, беҳи, бодом, олча, шафтоли – барчаси шигил ҳосили билан кўзларни яйратади. Ишқомдаги узумлари кўрсангиз озингиздан бол томади. Қишлоқ чеккасидаги бир гектарга яқин томорқа ер майдонида ҳар йили турли деҳқончилик экинларини экиб, мўл ҳосил олишади.

Чинакам деҳқон, чинакам боғбон, энг асосийси, чинакам инсон! Ўзаро яқинлигимиз олис ёшлик чоғларимизда бошланиб, яна қайтадан тикланган, дўстим Абдукарим Рискелдиев ҳақида сўзлайдиган сўзларим жуда кўп, мавридини топиб яна давом эттириш эса менга фақат завқ шавқ, олам-олам қувонч бағишлайди.

Хуснидин ФАЁЗОВ,
Ўзбекистон Журналистлари ижодий уюшмаси аъзоси

Уст-Юртдаги конлардан қазиб чиқариладиган табиий газ ва суюқ углеводородлар ҳажми ошди.

“ҚАЛБИ ХАСТАЛАРНИНГ ТУЗАЛИШИ ҚИЙИН...”

Мирзаҳоқим, яъни Ҳаким табиб билан танишганимга салкам ўн йил бўлди. Узоқ йиллардан буён белогриғи, умуртқа чуррасидан азият чекиб келаётган қариндошларимдан бирининг илтимосига кўра, табибни излаб Чинознинг Исломобод маҳалласига бордик. Ўн беш сотихдан катгароқ ҳовлининг асосий қисмидаги иссиқхонада помидорлар осилиб тургани томорқа соҳибларининг ҳалол меҳнатдан кун кўришидан далолат бериб турарди. Ҳакимнинг бемор кўрадиган хонасида аксарият табибларни кўриб ўхшамаган манзарани кўрасиз. Хона деворларида юртимиз ва қўшни мамлакатлардаги азиз авлиёларимиз мақбараларининг суратлари. Токчада Қуръон, қамчин ва тасбеҳ, Очиғи, болалигимиздан даҳрий мафкура босими остида яшаб улғайганимиз учунми, бундай манзаралар дастлаб кўнгилимизда ишончсизлик ва гумон уйғотади. Аммо, кўп ўтмай, ўнлаб қариндошларим ва танишларимнинг Ҳаким табибнинг муолажаси сабаб батамом тузалиб кетгани гумонларимни тарқатиб юборди...

микрочирургия институтининг алломалари ҳатто: “Миядаги ўсимта яна қайтадан илдилаб кўпаймайдиган, яъни ўрисчасига “доброкачественный” деб топилганда ҳам операциядан сўнг беморнинг батамом тузалиб яшаб кетишига кафолат бермаймиз...” дейишди.

Аммо, биз ҳеч бир кафолатсиз буст-бутун калла қопқоғини айлана шаклида арралатиб кўргандан кўра, бир таваккал қилиб кўришга қарор қилдик. Ҳаким табибнинг “Жарроҳлик амалиёти” жўнгина эди: беморни тоғорага энгаштирганча сочини устарала қириб, бош терисини лезвия ёрдамида тилиб, бир косадан кўпроқ қоп-қорайиб кетган қонни чиқариб ташлади. Беморни бир ҳафта ётқизиб бир қанча қайнатмаю дахлама дорилар билан даволади. Ҳар икки-уч кунда титроққа тушиб, тер босиб, ҳушини йўқотадиган Ибодулла тез орада ўзини ўнглаб соғая бошлади. “Уч ойдан сўнг яна кел, баъзи бир дорилар тайёрлаб бераман. Хоҳласанг, МРТга қайтадан туш, тушмасанг ҳам бўлаверади. Чунки бу сен кабилар учун ортиқча харажат бўлади, холос...” деди Ҳаким табиб Ибодуллага касалхонасидан жавоб бериб

Туғишган опам бўйин умуртқа остеохондрозидан азият чекиб, дунё кўзларига тор бўлган кезларни яхши эслайман... Оғриқ хуруж қилган кезлари ўзини ҳарёнга отиб-урар, кечалари хонтахтага бошини эгтанича ухламасдан ўтириб тонг оттирарди. Дўхтирлар: “Тузалиб кетиши учун узоқ вақт керак...” дея оғриқ қолдирувчи уколлар ва томирига томчи дорилар улашдан бошқасини билишмасди. Ўша жарқўргонлик опам ҳам чинозлик табибнинг муолажалари сабаб азобли оғриқларидан қутулди...

юбораркан. Аммо қизиқиш устун келиб, уч ойдан сўнг, уни ўша Учтепа туман ҳокимияти яқинидаги ташхис марказида тагин МРТ текширувидан ўтказдик. Бу гал бу аллома дўхтирлар тасвирдаги пашшадеккина қора нуқтани хавфли саратон ўсмаси эмас, “Киста, ёки бўлмаса, терининг ўзидая ҳол ҳам бўлиши мумкин...” дейишди. Тавба, минг йил олдин Беруний бобомиз уммон ортида Америка қитъаси борлигини неча минг километр беридан аниқ тасаввур қилгану бу алломалар йигирма биринчи асрга келиб олмонларнинг

энг илғор тиббий ускунаси кўрсатиб турган қотиб қолган қон тасвирини аниқлай олишмаяпти. Тасвирни гоҳ хавфли саратон ўсмаси, гоҳо терининг ички қатламидаги хол бўлса керак...” дейишмаяпти. Ҳўкиз сотиб, эвазига диплом олишса шундай бўлармикан, ё?

Ана шу ҳангомалардан анча олдин ва анча кейин, ҳозирга-қачон Ҳаким табиб муолажаси сабаб ўнлаб қариндошу таниш-билишларим узоқ йиллик дардларидан халос бўлишганига гувоҳ бўлдим. Ҳолбуки, минглаб беморлар умуртқа чуррасидан халос бўламан дея жарроҳлик амалиётидан сўнг мажруҳ бўлиб қолишаётди.

Туғишган опам бўйин умуртқа остеохондрозидан азият чекиб, дунё кўзларига тор бўлган кезларни яхши эслайман... Оғриқ хуруж қилган кезлари ўзини ҳарёнга отиб-урар, кечалари хонтахтага бошини эгтанича ухламасдан ўтириб тонг оттирарди. Дўхтирлар: “Тузалиб кетиши учун узоқ вақт керак...” дея оғриқ қолдирувчи уколлар ва томирига томчи дорилар улашдан бошқасини билишмасди. Ўша жарқўргонлик опам ҳам чинозлик табибнинг муолажалари сабаб азобли оғриқларидан қутулди...

Айни чоғда Тошкент шаҳрида, шайх Муҳаммад Содиқ Муҳаммад Юсуф номидаги жоме масжид ҳамда Илонли ота зиёратгоҳлари оралигидаги тўққиз қаватли умумратда жойлашган “Саховат бу” тиббиёт клиникасида фаолият олиб бораётган Ҳаким табиб (Мирзаҳоқим Мирзойўлдосhev) бобомерос табобат ва замонавий тиббиёт услубларини уйғунлаштирган ҳолда умуртқа чурраси, бўқоқ, фалажлик, жинсий заифлик, бепуштли сингарга ўнлаб турдаги касаллик билан мурожаат қилган ҳамюртларимизни самарали муолажа қилмоқда.

— Қалби касал одамларнинг тузалиши жуда қийин кечали, — дейди Ҳаким ака, — Асосий муаммо бу қалби касал одамларнинг ўзида. Бу тағни хуруймга шифо излаб келаётган кишиларга ҳам бот-бот айтаман. Негаки, бундай касалликни табиб эмас, инсоннинг ўзига даволай олади. Қўни-қўшни,

маҳалла-қўни ёзғириб ёмонлаш жуда оғир. Айниқса, аксарият солиҳ кишилар каби беш кунлик дунёни элга хизмату гуноҳларга истиғфор айтиб ўтказишни мақсад қилган мен каби одам учун. Миннат бўлмасин, менинг устимдан одамларни даволаб мўмай пул топаётти, дея органларга бўҳтонли маълумот бераётганлар ҳам бетона эмас, қийматли қўни-қўшни, маҳалладошларим. Ҳолбуки, миннат бўлмасин, хусусий шифохонам учун бир миллионлаб маблағ сарфлаб қазирган водопроводимнинг сувидан ўзлари ҳам баҳраманд бўлишмоқда. Улар ҳасаддан куйиб-чатнаб, эси пастроқ йигитларнинг қўларига бензин бериб тунлари уйлариимиз, мол-мулкимизга ўт қўйдиришмоқда. Мен дастлаб эйтиб-бериб бермаган эдим. Бу иш қайта-қайта такрорланди. “Вазият” кўрсатуви орқали бу жирканч жиноятдан бутун мамлакат аҳли воқиф бўлди. Бу ишнинг ортида турганлар панада қолиб, эси паст ижрочиларидан бир бўи ингитгина ҳибсга олинди, тергов қилинмоқда. Ўзимнинг, қизим ва ўғлимнинг уй-жойлари оғилхонаю омборларига ўт қўйишди. Атрофингда ҳасадгўйлар бор экан, ҳечам бахтли яшайман дейишга шовилма. Ҳасадгўйлар орасида бахтиёр яшаб бўлмайди. Кўрган зарар-талофатларимизни икки ўн олти миллион сўмга баҳолашгани ҳам майли, айблагга келганда кўпол қилиб айтганда, ҳўкизнинг шохи, туғи, тишлари бирёқда қолиб, тезагини айбдор қилиб ўтиришгани алам қилади-да. Хуллас, менинг ва фарзандларимнинг мол-мулкимиз қуйганининг-ку бир қўни жойи тўлар, аммо қўнли ҳасаддан куйиб кетаётган қалби касалларнинг тузалиши жуда-жуда қийин. Ана шунга ачинаман...

Яқинда Ҳаким табиб билан сўхбатлашиш учун “Саховат бу” тиббиёт марказига бордим. Бу дарбоғга тапшиниб келган беморларнинг нигоҳларида соғинч ва ихлол аксини кўрдим. Табиб уларнинг дардларини ўз қалбидан ўтказиб, ўзгача меҳр ва саховат ила муолажа қилмоқда. Бу эса, табибнинг ўз таъбири ила айтганда, қалби салимликнинг ўзгинасидир.

Бахтиёр ОЛЛОМУРОД

Улардан бири — Ангор туманида яшовчи Ибодулла Хўжановдир. Ибодулланинг 2014-2015 йилларда саломатлиги ёмонлашиб, салгина жисмоний меҳнат қилса, аъзои бадани титроққа тушиб, совуқ тер босадиган бўлиб қолганди. Бу дард борган сайин кучайиб, у вақти-вақти билан ҳушидан кетиб қоладиган одаг чиқарди. Уйдагилари замонавийчасига ҳам, ўзбақчасига ҳам чора излаб кўришди. Сурхондарёнинг дўхтиру куш-ночлари чора топа олмагач, шифо излаб Тошкентга келди. Одамлар турнақатор навбатга ёзилиб, мўмайгина тўлов эвазига тушадиган компьютер томографиями, МРТми деган олмонча ускунага солиб кўрган, ўзларича ўта ўқимишли, аллома дўхтирлар “Бош мияда саратон ўсмаси бор, зудлик билан таҳлиллар олиб, жарроҳлик амалиётга тайёрлашимиз

қерак!” дейишди. Боз устига, фан номзоди ва фан докторларидан иборат бу аллома шифокорлар жамоаси бош суягининг тепасидан айланасига арралаб чойнакнинг қопқоғидек туйнук очишар, хавфли саратон ўсмаси деб тахмин қилаётган жойидан жимитдеккина кесиб олиб, лабораторияда экиб ўстиришармиш. Унга қадар эса, калла қопқоғининг туйнугини бекитиб туришар, мабодо, таҳлиллар, олинган хавфли ўсимта намунасини “қайта ўсувчанлик хусусияти йўқ, безарар...” деган хулоса берсагина кесиб ташлашар, аксинча бўлса, ўсмага тегмасдан бош туйнугини бекитиб қўйишар, қайнимиз неча ой, неча кунлик умри бўлса, манглайига тан бериб яшармиш. Бунинг устига

“Ўзкимёсаноат” АЖнинг 12 та активи аукцион савдоларига қўйилади.